

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 6 marca 2023 r.

Poz. 2503

UCHWAŁA NR LX/442/2023 RADY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY

z dnia 27 lutego 2023 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2023 - 2026”.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 t.j.), w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 t.j.) Rada Miejska w Chodzieży uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2023 - 2026”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Chodzieży.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

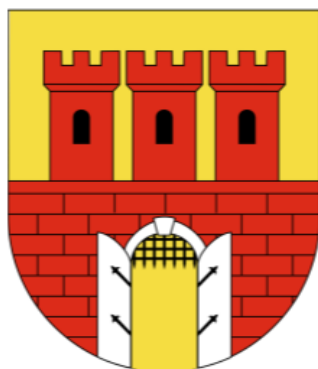
Przewodnicząca Rady Miejskiej
(-) Mirosława Kutnik

Załącznik do uchwały Nr LX/442/2023

Rady Miejskiej w Chodzieży

z dnia 27 lutego 2023 r.

**GMINNY
PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY
NA LATA 2023 – 2026**

luty 2023

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Spis treści

1.	WSTĘP.....	4
1.1.	Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	4
1.2.	Cele gminnego programu opieki nad zabytkami.....	4
2.	UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE	5
2.1.	Konstytucja RP	5
2.2.	Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	5
2.3.	Inne ustawy oraz rozporządzenia	9
2.4.	Zadania i kompetencje gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	11
3.	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	15
3.1.	Krajowa polityka w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego.....	15
3.1.1.	Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2022	15
3.1.2.	Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2020	16
3.1.3.	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	17
3.2.	Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa.....	18
3.2.1.	Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021 - 2024 ..	18
3.2.2.	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.....	22
3.2.3.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	22
3.3.	Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu.....	25
4.	ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO MIASTA CHODZIEŻY	25
4.1.	Położenie i zarys historii miasta	25
4.2.	Zabytki nieruchome.....	26
4.2.1.	Charakterystyka zabytków nieruchomych na terenie miasta	26
4.2.2.	Krajobraz kulturowy	31
4.2.3.	Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków – wykaz.....	31
4.2.4.	Zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji zabytków	33
4.3.	Zabytki ruchome.....	47
4.4.	Zabytki archeologiczne	47
4.4.1.	Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	48
4.4.2.	Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej	48
4.4.3.	Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną	48
4.5.	Zabytki w zbiorach muzealnych.	51
5.	UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	51
5.1.	Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków	51
5.1.1.	Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków	51
5.1.2.	Stan zachowania zabytków ruchomych	54

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

5.1.3.	Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego.....	54
5.1.4.	Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście	56
5.2.	Ochrona zabytków nieruchomych i dziedzictwa archeologicznego wynikająca ze <i>studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży</i>	57
5.3.	Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ...	60
5.4.	Uwarunkowania wynikające z dokumentów wykonanych przez Gminę Miejską Chodzież .	73
5.4.1.	Strategia Rozwoju Miasta Chodzieży na lata 2014 - 2024.....	73
5.4.2.	Lokalny program rewitalizacji Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2017 – 2025	74
5.5.	Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody. Chronione wartości przyrodnicze krajobrazu kulturowego	74
5.5.1.	Program ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2021 – 2024 z perspektywą do 2026.....	74
5.5.2.	Pomniki przyrody.....	75
5.5.3.	Obszary chronionego krajobrazu	75
5.6.	Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych	76
6.	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2019 - 2022	76
7.	KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	76
7.1.	Gminna ewidencja zabytków	76
7.2.	Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych.....	78
7.3.	Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	78
7.4.	Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego	79
7.5.	Określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych	79
7.6.	Realizacja zadań wynikających z obowiązku opieki nad zabytkami sprawowanej przez właściciela.....	80
7.6.1.	Obiekty wpisane do rejestru zabytków stanowiące własność Gminy Miejskiej w Chodzieży.....	80
7.6.2.	Obiekty wpisane do rejestru zabytków nie będące własnością Gminy Miejskiej w Chodzieży.....	80
7.6.3.	Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	81
8.	INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	81
9.	MONITORING DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	82
10.	WEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	82
11.	NIEKTÓRE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	82
12.	BIBLIOGRAFIA	84

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

1. WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe to tworzony przez pokolenia dorobek materialny i duchowy, nośnik tradycji oraz wartości historycznych, artystycznych, naukowych, religijnych, patriotycznych, który buduje i utrzuca tożsamość społeczną. Zabytki, będące jednym z zasadniczych elementów tego dziedzictwa, stanowią **zasób ograniczony, nieodnawialny i narażony na zniszczenie**. Zachowanie dziedzictwa kulturowego ma fundamentalne znaczenie dla utrzymania ciągłości rozwoju społecznego.

Programy opieki nad zabytkami upowszechniają wiedzę o dziedzictwie kulturowym i definiują kierunki działań mających na celu zachowanie, ochronę, a także poprawę jego stanu. Są dokumentami polityki administracyjnej o charakterze strategicznym w zakresie podejmowanych zadań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego.

1.1. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Opracowanie programu opieki nad zabytkami jest zadaniem własnym samorządu terytorialnego. Przepis **art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) określa podstawę prawną obowiązku wykonania przedmiotowego programu:

- ☐ zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1).
- ☐ wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu lub rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3 ustawy).
- ☐ ww. programy są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art. 87 ust. 4).
- ☐ z realizacji programów zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy (art. 87 ust. 5).

1.2. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) gminny program opieki nad zabytkami ma na celu w szczególności:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Przedmiotem opracowania niniejszego programu jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych miasta Chodzieży. Główny cel stanowi zachowanie zasobów tego dziedzictwa i poprawa jego stanu poprzez określenie warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach gminy, a także promocja i wytworzenie szeroko rozumianej świadomości obszaru miasta jako miejsca atrakcyjnego turystycznie i wykorzystanie jako czynnika lokalnego rozwoju społecznego oraz gospodarczego. Ważnym zadaniem w ramach realizacji przedmiotowego celu jest również organizacja działań edukacyjnych wobec miejscowej społeczności mających na celu podniesienie świadomości walorów lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz świadomości potrzeby, zasadności i sposobów ochrony zabytków. Podstawą do ustalenia kierunków działań w tej sferze jest określenie uwarunkowań dziedzictwa kulturowego obecnego na terenie miasta z uwzględnieniem zasobu zabytków, ich lokalizacji oraz krajobrazu kulturowego.

Formułując niniejszy program opieki nad zabytkami przyjęto zadania należące z mocy ustawy do obowiązków gminy, między innymi opieki nad zabytkami, do których gmina miejska w Chodzieży posiada tytuł prawny oraz zarysowano ogólną politykę gminy w dziedzinie opieki nad zabytkami.

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

W polskim ustawodawstwie zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami regulują następujące akty prawne:

2.1. Konstytucja RP

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 ze zm.) - ustawa zasadnicza definiuje fundament systemu ochrony dziedzictwa kulturowego nakładając obowiązek ochrony zabytków. Art. 5 i 6 stanowią, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

2.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2022r. poz. 840) w sposób kompleksowy reguluje kwestie związane z prawną ochroną zabytków. Akt ten określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków. Ustawa nakłada na organy administracji rządowej i samorządowej obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury.

- art. 3 niniejszej ustawy podaje definicje następujących określeń:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ❖ zabytek- nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- ❖ zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, będąca dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- ❖ zabytek ruchomy – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będąca dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- ❖ zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy będący tym wytworem;
- ❖ prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- ❖ prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- ❖ roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów ustawy Prawo budowlane, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- ❖ badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- ❖ badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- ❖ badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- ❖ historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- ❖ historyczny zespół budowlany – powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- ❖ krajobraz kulturowy – postrzegana przez ludzi przestrzeń zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
- ❖ otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- art. 4 określa kwestię ochrony zabytków rozumianą jako działania podejmowane przez organy administracji publicznej, polegające na:
 - 1) zapewnieniu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
 - 2) zapobieganiu zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
 - 3) udaremnianiu niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
 - 4) przeciwdziałaniu kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
 - 5) kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
 - 6) uwzględnianiu zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.
- art. 5 definiuje pojęcie opieki nad zabytkiem rozumianej jako działania realizowane przez jego właściciela lub posiadacza, polegające na zapewnieniu warunków:
 - 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
 - 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
 - 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
 - 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
 - 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.
- art. 6 określa zabytki, jakie podlegają ochronie i opiece bez względu na ich stan zachowania:
 - 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - ☐ krajobrazami kulturowymi,
 - ☐ układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - ☐ dziełami architektury i budownictwa,
 - ☐ dziełami budownictwa obronnego,
 - ☐ obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - ☐ cmentarzami,
 - ☐ parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - ☐ miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
 - 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
 - ☐ dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - ☐ kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - ☐ numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - ☐ wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - ☐ materiałami bibliotecznymi,
 - ☐ instrumentami muzycznymi,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ☐ wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- ☐ przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- ☐ pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- ☐ cmentarzyskami,
- ☐ kurhanami,
- ☐ reliktnymi działalnościami gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto zgodnie z art. 6 pkt 2 ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy, jednostki osadniczej.

▪ art. 7 wymienia następujące **formy ochrony zabytków**:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- 3) uznanie za pomnik historii,
- 4) utworzenie parku kulturowego,
- 5) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

▪ art. 9 stanowi, że do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

▪ art. 28 stanowi, że niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora o:

- uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

▪ zgodnie z art. 36 ust. 1 **pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków** wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w tym drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
 - 5) prowadzenie badań archeologicznych;
 - 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
 - 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym ten zabytek się znajduje;
 - 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
 - 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu z korzystania tego zabytku;
 - 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
 - 11) prowadzenie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;
 - 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.
- art. 89 określa organy ochrony zabytków, którymi są:
 - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
 - wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

2.3. Inne ustawy oraz rozporządzenia**➤ Ustawy:**

- 1) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 ze zm.)
- 2) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.)
- 3) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1899 ze zm.)
- 4) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 ze zm.)
- 5) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916 ze zm.)
- 6) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774 ze zm.)
- 7) Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 385)

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

➤ **Rozporządzenia:**

- 1) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 81)
- 2) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56)
- 3) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1388)
- 4) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 110)
- 5) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie zakresu zadań objętych mecenatem państwa w dziedzinie kultury, na które jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje, oraz sposobu i trybu przyznawania tych dotacji (Dz. U. z 2012 r. poz. 737)
- 6) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. poz. 510)
- 7) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. poz. 2153)
- 8) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. poz. 259)
- 9) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. poz. 650)

Inne:

- 1) Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. poz. 564)
- 2) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz. U. z 1976 r. poz. 190 i 191)

2.4. Zadania i kompetencje gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Zakres zadań i kompetencji samorządu gminnego w odniesieniu do problematyki ochrony dóbr kultury został uregulowany przede wszystkim w niżej wymienionych aktach prawnych:

- 1) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40)
Art. 7 ust. 1 pkt 9 stanowi, że do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności zadania te obejmują m. in sprawy kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
- 2) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840)
 - **art. 16 ust. 1** stanowi, że rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej;
 - zgodnie z **art. 17** na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:
 - prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
 - zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
 - umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych oraz innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz znaków umieszczanych przez starostę na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru informujących o tym, że zabytki te podlegają ochronie;
 - zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;
 - składowania lub magazynowania odpadów.
 - **art. 18** zakłada obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy.
 - zgodnie z **art. 19**:
 - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się w szczególności ochronę:
 - 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru oraz ich otoczenia;
 - 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - 3) parków kulturowych.
 - w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy uwzględnia się w szczególności ochronę:
 - 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.
 - w uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:
 - 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - 2) ochronę zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.
 - w przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
 - w studium i planie ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.
- **art. 20** wskazuje, że projekty i zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.
- **art. 21** stanowi, że podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy jest ewidencja zabytków.
- zgodnie z **art.22 ust. 4 i 5**:
 - wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.
 - w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:
 - 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków;
 - 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
 - 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
- **art. 32 ust. 1 pkt 3 i ust. 2** stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i obowiązku przekazania przyjętego zawiadomienia właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.
- **art. 33 ust. 1 i 2** stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i obowiązku przekazania przyjętego zawiadomienia właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.
- **art. 71 ust. 1 i 2** wskazuje, że sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, prac restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny (wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązanego) posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

- zgodnie z **art. 73** osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie albo będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.
- zgodnie z **art. 77** dotacja może obejmować nakłady konieczne na:
 - 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
 - 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
 - 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
 - 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
 - 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego;
 - 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
 - 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
 - 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
 - 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
 - 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
 - 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
 - 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
 - 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
 - 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
 - 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
 - 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7 –15;
 - 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.
- **art. 81 ust. 1 i 2** wprowadza możliwość udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- zgodnie z **art. 82 ust. 1 i 3** łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. W celu zapewnienia realizacji tych postanowień organy uprawnione do udzielania dotacji prowadzą wykazy udzielonych dotacji oraz informują się wzajemnie o udzielonych dotacjach.
 - na mocy **art. 87** wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, który przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a z jego realizacji wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy.
- 3) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1899)
- zgodnie z art. 13 ust. 4 i 5:
 - sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.
 - sprzedaż, zamiana, darowizna lub dzierżawa nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, będących cmentarzami ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek wymagają uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- 4) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. poz. 2153)

Zgodnie z niniejszym dokumentem organizację i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych planuje się w jednostkach organizacyjnych posiadających zabytki oraz na poszczególnych stopniach administracji, ujmując stan zasobu podlegającego ochronie, określając zagrożenia i kierunki działania, sposób realizacji, niezbędne siły, środki oraz czas i koszty wykonania w sporządzanych w tym celu dokumentach: planie ochrony zabytków jednostki organizacyjnej oraz w gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym planie ochrony zabytków. Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje wójt (burmistrz, prezydent miasta). Podlega on uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej na obszarze powiatu. Plan ten jest integralną częścią planów obrony cywilnej i podlega corocznej aktualizacji w terminie do dnia 31 marca każdego roku, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

3. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**3.1. Krajowa polityka w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego****3.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2022**

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2022 został przyjęty Uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. (M. P. z 2019 r. poz. 808). Program ten utworzono na podstawie przepisów art. 84 i art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 710). Jest on głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów. Organem odpowiedzialnym za koordynację, monitorowanie i ewaluację realizacji programu jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Głównym celem programu 2019 – 2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami. Cel ten będzie realizowany przez trzy cele szczegółowe podzielone na kierunki działania, w ramach których wyznaczono i opisano planowane do realizacji zadania.

Cel szczegółowy 1: Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego.

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym:
 - szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
 - budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym;
 - merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach;
 - konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym:
 - wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich;
 - ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich;
 - wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego;
 - powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

Cel szczegółowy 2: Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami:
 - upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnianie przez bazę wiedzy).

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego:

- podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych poprzez sprzyjanie intensyfikacji współpracy między opiekunami zabytków a właściwymi służbami i instytucjami.

Cel szczegółowy 3: Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości:

- kampania społeczno – edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami;
- tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami:

- program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

Program 2019 – 2022 zawiera szczegółowy harmonogram realizacji wraz z planem finansowym, a także określa zasady jego zarządzania, monitoringu oraz cele ewaluacji.

3.1.2. Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 powstała w ramach opracowywania strategicznych dokumentów programowych rozwoju społeczno-gospodarczego państwa. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r., a jego uzupełnienie obejmujące lata 2004 – 2020 w dniu 14 czerwca 2005 r. (*Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020*). Niniejsza strategia jest rządowym dokumentem tworzącym ramy polityki kulturalnej funkcjonującej w nowych warunkach gospodarki rynkowej, a także w kontekście wspólnoty Polski z Unią Europejską.

Misją strategii jest zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.

W dokumencie tym sformułowano cel nadrzędny jakim jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach oraz cele uzupełniające:

- wzrost efektywności zarządzania sferą kultury;
- zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju kultury;
- wzrost udziału kultury w PKB;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury;
- wzrost uczestnictwa w kulturze;
- rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych;
- efektywna promocja twórczości;
- promocja polskiej kultury za granicą;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem;
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
- rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).

Instrumentem realizacji strategii w zakresie zagadnień związanych z zabytkami i dziedzictwem kulturowym jest Narodowy Program Kultury *Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego* oraz Program Operacyjny *Dziedzictwo kulturowe*.

Celem Narodowego Programu Kultury *Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego* jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków, kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych, promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków, podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego, zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

Z kolei w Programie Operacyjnym *Dziedzictwo kulturowe* wyznaczone zostały dwa priorytety: rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym celem priorytetu pierwszego jest poprawa stanu zachowania zabytków, zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego, kompleksowa rewaloryzacja zabytków, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji oraz zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę. Priorytet drugi koncentruje się na zadaniach związanych z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

3.1.3. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 została przyjęta Uchwałą Nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. (M. P. z 2020 r. poz. 1060). Główny cel strategii - wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków - realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe:

1. zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
2. wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,
3. zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

W ramach celu szczegółowego nr 2 SRKS wyróżniono następujące priorytety:

- ☐ tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze;
- ☐ ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury;
- ☐ digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury;
- ☐ wzmocnienie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ☐ wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Fundamentalnym warunkiem umożliwiającym aktywne uczestnictwo w kulturze jest dostępność szeroko rozumianego dziedzictwa. Z jednej strony dziedzictwo to wymaga odpowiedniej ochrony i zachowania, z drugiej zaś stanowi potencjał, który należy efektywnie wykorzystać na potrzeby budowania kapitału społecznego, poczucia tożsamości i wspólnoty, a także wzrostu ekonomicznego, m.in. przez różnorodne inwestycje w jego elementy: dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocję dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO oraz uznanego przez Prezydenta RP za Pomniki Historii, a także rozwój turystyki kulturowej. Jednym z kluczowych zadań państwa w tym obszarze jest dalsze inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ochrony zabytków – zgodnie z celami określonymi w Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019 – 2022.

3.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

3.2.1. Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021 - 2024

Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021-2024 przyjęty został uchwałą nr XXXVII/714/21 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 20.12.2021 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 04.01.2022 r. poz. 58).

Głównym zamierzeniem niniejszego programu jest określenie warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach Samorządu Województwa Wielkopolskiego, służących polepszeniu stanu zachowania zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego Wielkopolski. Celem działania Samorządu Województwa jest zharmonizowanie polityki ochrony przestrzeni kulturowej z polityką rozwoju regionalnego i strategią zrównoważonego zagospodarowania województwa. Prowadzenie spójnej polityki i zintegrowanej ochrony dziedzictwa kulturowego oraz współdziałanie wszystkich szczebli jednostek samorządu terytorialnego w województwie z instytucjami rządowymi i organizacjami pozarządowymi, podmiotami gospodarczymi, posiadaczami i użytkownikami zabytków umożliwi osiągnięcie wyznaczonych celów i zamierzeń określonych w ww.dokumentach.

Celem głównym *Programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021 – 2024* jest stworzenie przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami oraz dbanie o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych oraz przyszłych pokoleń. Cel ten będzie realizowany poprzez cele szczegółowe podzielone na kierunki działania, w ramach których zostały wyznaczone i opisane planowane do realizacji zadania.

Cel szczegółowy 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków, poprawa ich stanu zachowania oraz optymalizacja skuteczności systemu ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa wielkopolskiego:

- podjęcie działań mających na celu poprawę stanu zachowania zabytków:
 - ☐ monitorowanie i aktualizacja wiedzy na temat stanu zachowania, potrzeb remontowych i inwestycji w obiektach zabytkowych znajdujących się w posiadaniu

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

i użytkowaniu Samorządu Województwa Wielkopolskiego lub jego jednostek organizacyjnych;

- ☐ planowanie i podejmowanie zadań w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ruchomymi i nieruchomymi będącymi w posiadaniu lub użytkowaniu Samorządu Województwa Wielkopolskiego lub jego jednostek organizacyjnych;
- ☐ zapewnienie w budżecie samorządu województwa środków finansowych na prowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych zabytków nieruchomych i ruchomych, będących własnością różnych podmiotów a znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego.

- wspieranie ochrony zabytków archeologicznych:
 - ☐ kontynuacja oraz planowanie badań archeologicznych przez instytucje podległe Samorządowi Województwa Wielkopolskiego.
- popularyzowanie działań w zakresie opieki i ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego:
 - ☐ organizacja konkursów upowszechniających wiedzę na temat regionalnego niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
 - ☐ wspieranie działalności edukacyjnej, upowszechnieniowej i kulturalnej obejmującej niematerialne dziedzictwo Wielkopolski;
 - ☐ wspieranie badań nad historią i dziedzictwem niematerialnym Wielkopolski;
 - ☐ wspieranie tworzenia repozytoriów wiedzy o lokalnym dziedzictwie niematerialnym Wielkopolski ze szczególnym zwróceniem uwagi na wykorzystanie technik cyfrowych;
 - ☐ promowanie regionalnych zespołów muzycznych i folklorystycznych, rzemieślników oraz artystów ludowych.
- monitoring i aktualizacja uregulowań prawnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:
 - ☐ uwzględnianie w wojewódzkich dokumentach strategicznych i planistycznych wytycznych zapewniających ochronę wartościowych elementów krajobrazu kulturowego;
 - ☐ uwzględnianie dziedzictwa kulturowego w obrębie planowania rozwoju powiazań komunikacyjnych również w wymiarze międzywojewódzkim;
 - ☐ zapobieganie zagrożeniu dla cennych krajobrazów kulturowych poprzez nadmierną ekspansję inwestycyjną.

Cel szczegółowy 2. Budowanie tożsamości regionalnej i narodowej oraz świadomości społecznej mieszkańców Wielkopolski w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego:

- wspieranie programów i projektów edukacyjnych popularyzujących dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniających kompetencje kulturowe:
 - ☐ wsparcie nowoczesnej oferty edukacyjnej kształtującej świadomość regionalną, opartej na wykorzystaniu zabytków, tradycji i dziedzictwa kulturowego;
 - ☐ stwarzanie warunków współpracy pomiędzy szkołami a instytucjami kultury Samorządu Województwa;
 - ☐ wspieranie konkursów adresowanych do młodzieży, dających możliwość poznania regionalnego dziedzictwa kulturowego;
 - ☐ wspieranie wydarzeń cyklicznych związanych z lokalnymi historiami Wielkopolski lub kulturą ludową;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ☐ wspieranie publikacji regionalnych oraz wydawnictw popularyzujących dziedzictwo kulturowe jako element wzmacniający poczucie tożsamości.
- wspieranie inicjatyw związanych z upamiętnianiem Powstania Wielkopolskiego oraz popularyzacji i upowszechniania wiedzy na jego temat:
 - ☐ podejmowanie działań zmierzających do wyeksponowania obiektów związanych z Powstaniem Wielkopolskim;
 - ☐ podejmowanie i wspieranie inicjatyw związanych z ochroną miejsc pamięci dotyczących Powstania Wielkopolskiego;
 - ☐ wspieranie publikacji związanych z Powstaniem Wielkopolskim;
 - ☐ wspieranie projektów edukacyjnych w tym konkursów oraz wydarzeń cyklicznych i jednorazowych związanych z Powstaniem Wielkopolskim.
- stwarzanie warunków dla opieki nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym w duchu partycypacji społecznej:
 - ☐ wspieranie projektów zgłaszanych przez stowarzyszenia, fundacje, organizacje pozarządowe i inne podmioty, które prowadzą działania popularyzatorskie i edukacyjne w zakresie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
 - ☐ popularyzowanie idei społecznej opieki nad zabytkami i jej znaczenia w kształtowaniu kapitału społecznego wspólnot lokalnych.

Cel szczegółowy 3. Włączenie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w rozwój społeczny, kulturowy i ekonomiczny województwa:

- wsparcie zagospodarowywania, adaptacji i wykorzystania zabytków i dziedzictwa niematerialnego na cele kulturalne, turystyczne lub społeczne:
 - ☐ propagowanie rozwoju turystyki w obiektach zabytkowych poprzez wspieranie turystyki kulturowej i rekreacyjnej;
 - ☐ promowanie istniejących szlaków kulturowych (Szlak Piastowski) oraz tworzenie nowych (Szlak Pracy Organicznej) jako istotnych działań dla promocji regionu;
 - ☐ wspieranie działań prowadzonych dla rozszerzenia listy miejsc objętych statusem Pomnika Historii oraz promowanie miejsc posiadających taki status;
 - ☐ propagowanie idei tworzenia parków kulturowych jako zintegrowanych form ochrony krajobrazu i lokalnych wartości kulturowych;
 - ☐ wspieranie rozwoju turystyki związanej z pamięcią o Powstaniu Wielkopolskim w tym w szczególności przedsięwzięć zmierzających do tworzenia szlaków i miejsc pamięci o Powstaniu Wielkopolskim.
- wzmocnienie działań związanych z rozwojem usług turystycznych:
 - ☐ promowanie zabytków poprzez wsparcie dla publikacji i wydawnictw popularyzujących szlaki kulturowe oraz obiekty zabytkowe znajdujące się na szlakach lub w ich pobliżu;
 - ☐ wspieranie publikacji dotyczących dziedzictwa niematerialnego;
 - ☐ promowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa wiejskiego.
- wspieranie dawnych rzemiosł, ginących zawodów i form twórczości charakterystycznych dla Wielkopolski:
 - ☐ promowanie twórczości, wytworów, dzieł i aktywności lokalnych rzemieślników, artystów ludowych, muzyków oraz zespołów muzycznych i folklorystycznych, a także twórców inspirowanych się twórczością lokalną i regionalną;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ☐ wsparcie dla inicjatyw związanych z pokazami dawnych rzemiosł, technik, działań twórczych;
- ☐ zaangażowanie instytucji kultury Samorządu Wielkopolskiego w działania edukacyjne, popularyzatorskie, upowszechnieniowe obejmujące niematerialne dziedzictwo Wielkopolski poprzez tworzenie kolekcji muzealnych w oparciu o kulturowe dziedzictwo regionu oraz organizowanie wystaw i programów poświęconych lokalnemu dziedzictwu z udziałem twórców regionalnych.

Cel szczegółowy 4. Rozwijanie przedsięwzięć ułatwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami:

- włączanie zabytków w procesy gospodarcze:
 - ☐ wzmacnianie infrastruktury kultury poprzez rozwój instytucji kultury oraz rozwój i promocję produktów turystyki kulturowej ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego i innych szlaków kulturowych;
 - ☐ wspieranie inicjatyw gospodarczych związanych z wytwarzaniem produktów regionalnych oraz wprowadzaniem ich do obrotu;
 - ☐ wspieranie powstawania miejsc pracy związanych z udostępnianiem zabytków, edukacją kulturową oraz interpretacją dziedzictwa;
 - ☐ popularyzowanie działalności związanej z konserwacją, restauracją oraz dokumentacją zabytków.
- włączanie cyfryzacji do ochrony i opieki nad zabytkami:
 - ☐ wspieranie cyfryzacji i digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez realizację projektów im poświęconych, a także poprzez rozwijanie kompetencji cyfrowych i upowszechnianie dobrych praktyk.

Cel szczegółowy 5. Podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych:

- udostępnianie obiektów zabytkowych:
 - ☐ popularyzowanie wśród właścicieli obiektów zabytkowych idei powszechnej dostępności obiektów zabytkowych z uwzględnieniem dostępności osób ze szczególnymi potrzebami;
 - ☐ prowadzenie działalności wydawniczej, mającej na celu wzrost społecznej świadomości znaczenia obiektów zabytkowych jako powszechnie dostępnego dobra wspólnego.
- wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania:
 - ☐ publikowanie na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego informacji o możliwościach ubiegania się o dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach;
 - ☐ publikacja informacji o funduszach ze środków Unii Europejskiej;
 - ☐ publikowanie informacji o możliwościach dotacji w Monitorze Wielkopolskim.

Ponadto w przedmiotowym programie opisano zasoby dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego z uwzględnieniem zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych, pomników historii, parków kulturowych, dóbr kultury współczesnej, instytucji kultury podległych Samorządowi Województwa Wielkopolskiego, parków narodowych i krajobrazowych oraz niematerialnego dziedzictwa kultury. Dokonano również

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

charakterystyki i analizy stanu zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w posiadaniu Województwa Wielkopolskiego i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych.

3.2.2. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku jest dokumentem opracowanym przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego i przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą nr XVI/287/20 dnia 27 stycznia 2020 r.

Strategia określa nowy model rozwoju regionalnego. Celem generalnym jest kreowanie wzrostu gospodarczo - społecznego województwa z uwzględnieniem dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w celu zapewnienia swoim mieszkańcom dobrych warunków życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze.

Jednym z celów operacyjnych Strategii jest rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu realizowany poprzez kształtowanie i wzmacnianie postaw prospołecznych, równościowych, innowacyjnych, w tym innowacji społecznych, wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury oraz rozwój przemysłu czasu wolnego, w którym dużą rolę odgrywać ma odpowiednie wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich oraz szlaków turystyki kulturowej.

Wielkopolskę wyróżnia bogactwo dziedzictwa kulturowego. Dla zachowania tradycji i tożsamości kulturowej mieszkańców oraz utrzymania materialnego dorobku kultury i dziedzictwa regionu, ale także dla zwiększenia udziału mieszkańców w kulturze oraz wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa niezbędne jest wsparcie inwestycji w obszarze kultury m. in. poprzez:

- rozwój wielkopolskich instytucji kultury – celem działań w ramach projektu będzie wsparcie funkcjonowania wielkopolskich instytucji kultury na jak najwyższym poziomie (inicjatywy związane z rozwojem m. in. wielkopolskich teatrów, muzeów i bibliotek);
- rozwój i promocja produktów turystyki kulturowej w Wielkopolsce ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego – celem projektu jest zachowanie, ochrona, promowanie i dalszy rozwój znaczącego potencjału turystyki kulturowej Wielkopolski, opartej głównie na szczególnej roli regionu w historii Polski, w tym szlaków turystyki kulturowej, zwłaszcza Szlaku Piastowskiego ze względu na jego rangę i znaczenie historyczne.

3.2.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ uchwalony został przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2019 r. poz. 4021).

Niniejszy plan jest najważniejszym dokumentem Samorządu Województwa Wielkopolskiego określającym politykę przestrzenną w granicach administracyjnych regionu. Określa on model rozwoju przestrzennego, cele polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa oraz rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a także zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Nowym wymiarem polityki przestrzennej jest wprowadzenie planowania funkcjonalnego na obszarach charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i celami rozwoju. Wyznaczenie granic obszarów funkcjonalnych oraz określenie zasad ich zagospodarowania służyć ma przede wszystkim koordynacji działań podejmowanych przez różne podmioty na terenie występowania szczególnych zjawisk i problemów przestrzennych. Podstawowym celem *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+* jest stworzenie podstaw dla zachowania lub przywracania ładu przestrzennego i zapewnienia zrównoważonego rozwoju Wielkopolski.

Określone w planie zasady zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych, stanowiące uszczegółowienie kierunków zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru województwa, powinny być uwzględnione w dokumentach planistycznych szczebla lokalnego.

Realizacja polityki przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym prowadzona będzie poprzez działania samorządu województwa polegające w szczególności na:

1. określeniu preferencji dla zróżnicowanych form rozwoju społeczno-gospodarczego;
2. wdrożeniu zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu;
3. zabezpieczeniu możliwości realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zwłaszcza w zakresie systemów transportowych i infrastrukturalnych;
4. uwzględnieniu wymagań wynikających z potrzeb obronności i bezpieczeństwa publicznego.

Plan zawiera charakterystykę zasobów dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem obiektów uznanych za najbardziej wartościowe w skali kraju i Europy (obiekty z Listy Dziedzictwa Europejskiego i Pomniki Historii), zabytków nieruchomych, ruchomych oraz archeologicznych, obszarów cennych kulturowo, szlaków kulturowych, obiektów kultu religijnego, miejsc pamięci narodowej, instytucji kultury, wydarzeń kulturalnych i niematerialnego dziedzictwa kultury. W planie opisano również zjawiska zagrażające zachowaniu zabytków i utrudniające dostęp do dziedzictwa kulturowego.

Model rozwoju przestrzennego województwa oparto na koncepcji zakładającej wspieranie biegunów wzrostu, czyli obszarów o najwyższym potencjale społeczno-gospodarczym, które stanowią źródło czynników rozwoju, wraz z równoczesnym wzmacnianiem obszarów otaczających. Dla realizacji ww. modelu rozwoju sformułowano osiem celów polityki przestrzennej:

1. Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej.
2. Ochrona walorów przyrodniczych.
3. Kształtowanie i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego.
4. Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji.
5. Zrównoważony rozwój rolnictwa.
6. Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa.
7. Rozwój efektywnej i innowacyjnej infrastruktury technicznej.
8. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie zagrożeniom.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Plan zakłada, że potencjał kulturowy i charakterystyczny krajobraz regionu stanowią istotne elementy rozwoju i wzrostu identyfikacji Wielkopolski w skali kraju i Europy, są również ważnym czynnikiem kształtowania poczucia tożsamości narodowej i regionalnej mieszkańców. Działania w tym zakresie wpłyną na podniesienie jakości przestrzeni, a tym samym na poprawę warunków życia mieszkańców i wymierne korzyści społeczno-gospodarcze. Priorytetem polityki przestrzennej w zakresie środowiska kulturowego będzie kształtowanie głównego obszaru kulturotwórczego w oparciu o strategiczne pasmo kulturowe Wielkopolski – Szlak Piastowski wraz z głównymi punktami węzłowymi w Poznaniu, Gnieźnie i Kaliszu, ze szczególnym podkreśleniem roli miejscowości, które uznaje się za pierwsze stolice wczesnopiastowskiej Polski w Poznaniu, Gnieźnie, na Ostrowie Lednickim oraz w Gieczu i Grzybowie. Niemniej istotnym aspektem działań będzie zachowanie innych obiektów i obszarów cennych kulturowo oraz wzmacnianie działań ochronnych w ich obrębie. Dotyczyć one będą zarówno ochrony pojedynczych obiektów, jak i całych układów przestrzennych miast i wsi oraz innych obszarów cennych kulturowo, a także poprawy jakości całej przestrzeni kulturowej regionu. Bogactwo przestrzeni Wielkopolski wymaga ponadto podjęcia działań na rzecz kompleksowej ochrony terenów najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym oraz kształtowania harmonijnego krajobrazu na całym obszarze województwa. Polityka przestrzenna ukierunkowana zostanie zatem na zachowanie i utrzymanie naturalnych i kulturowych walorów środowiska. Priorytetem zagospodarowania przestrzennego województwa w zakresie krajobrazu będzie ochrona obszarów o najwyższych walorach środowiska przyrodniczego i kulturowego. Kluczowym elementem określenia działań ochronnych będzie identyfikacja krajobrazów priorytetowych, które zostaną określone w ramach audytu krajobrazowego dla województwa wielkopolskiego. Audyt krajobrazowy przeprowadzony zostanie w celu zinventaryzowania zasobów krajobrazowych regionu. Na podstawie ich oceny wyznaczone zostaną krajobrazy priorytetowe, które ze względu na swoje walory powinny zostać zachowane i chronione. Bogactwo kulturowe i przyrodnicze Wielkopolski stwarza możliwość rozwoju konkurencyjnych form turystyki i rekreacji w oparciu o wyjątkowe i specyficzne potencjały.

Dla osiągnięcia przedmiotowego celu polityki przestrzennej określono następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa wraz ze szczegółowym opisem działania w celu ich realizacji:

- wzmacnianie tożsamości narodowej i regionalnej (poprzez kształtowanie głównego obszaru kulturotwórczego – Szlaku Piastowskiego, zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, poprawę jakości przestrzeni kulturowej i krajobrazu, rozwój instytucjonalnej działalności kulturalnej);
- rozwój zróżnicowanych form turystyki i rekreacji (poprzez zwiększenie atrakcyjności obszarów wizerunkowych dla rozwoju zróżnicowanych form turystyki, rozwój turystyki kulturowej, kwalifikowanej, wypoczynkowej, biznesowej, poprawę obsługi ruchu turystycznego).

W ramach terytorializacji polityki rozwoju plan wyznacza obszary funkcjonalne. Dokument zawiera ich charakterystykę oraz określa sformułowane w stosunku do nich cele polityki przestrzennej i zasady zagospodarowania przestrzennego.

W planie wskazano **Chodzież** jako jedno z najatrakcyjniejszych krajobrazowo miast na obszarze województwa, łączących historyczny układ przestrzenny i topografię terenu, wymagających zachowania i wzmocnienia działań ochronnych. Ponadto gminę Chodzież

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

zaliczono do obszarów o wysokim potencjale przyrodniczym, kulturowym i krajobrazowym dla rozwoju turystyki i rekreacji, które generują ruch turystyczny o znaczeniu regionalnym lub posiadają do tego duże predyspozycje.

3.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu

Powiat Chodzieski nie posiada powiatowego programu opieki nad zabytkami. Poza tym obowiązująca Strategia Rozwoju Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2021 – 2030, przyjęta Uchwałą nr XXIII/198/2021 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 31.03.2021 r., nie uwzględnia włączenia zabytków i dziedzictwa kulturowego w rozwój gospodarki i turystyki powiatu w planowanym okresie.

4. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO MIASTA CHODZIEŻY

4.1. Położenie i zarys historii miasta

Miasto Chodzież leży w północnej części województwa wielkopolskiego. Jest siedzibą władz samorządowych powiatu chodzieskiego, gminy miejskiej oraz gminy wiejskiej. Zajmuje obszar 12,8 km² i liczy około 17 tysięcy mieszkańców. Przez Chodzież przebiega droga krajowa nr 11 relacji Kołobrzeg – Poznań – Bytom i dwie drogi wojewódzkie, a także linia kolejowa nr 354 Poznań – Piła. Linia ta została uruchomiona w 1879 r. jako połączenie Pruskiej Kolei Wschodniej (zbudowanej w latach 1846 – 1873 magistrali z Berlina do Królewca) z Poznaniem.

Chodzież znajduje się na Pojezierzu Chodzieskim stanowiącym północną część Pojezierza Wielkopolskiego. Położona jest wśród wzgórz morenowych, na skraju większych kompleksów leśnych, nad trzema jeziorami: Miejskim, Strzeleckim i Karczewnik, w sąsiedztwie doliny rzeki Noteci.

Miasto rozwinęło się z osady o co najmniej XIII – wiecznej metryce, która powstała przy szlaku handlowym z Gniezna do Ujścia. Wieś przedlokacyjna usytuowana była prawdopodobnie między dzisiejszymi ulicami Zamkową i Boczna, miała układ wrzecionowaty. Najstarszy zapis dotyczący osady pochodzi z 1403 r. i związany jest z imieniem plebana tutejszego kościoła. Lokacja miasta na prawie magdeburskie miało miejsce w 1434 r. z inicjatywy ówczesnego właściciela Chodzieży Trojana z Łekna z rodu Pałuków. Przywilej lokacyjny wystawił król Władysław Jagiełło. Miasto powstało na północ od wsi, jego zabudowa skupiona była wokół wytyczonego prostokątnego rynku, przy którym znajdował się kościół parafialny z otaczającym go cmentarzem oraz przy ulicach wylotowych. Chodzież stanowiąca do 1918 r. własność prywatną: najpierw Pałuków, od 2 połowy XV w. Potulickich, od 1648 r. do 1830 r. Grudzińskich herbu Grzymała. Następnie należała do Ferdynanda von Zacha z pobliskich Strzelec, a w latach 1854 – 1918 do Königsmarcków.

Od XVII w. do lat XX-tych XIX w. Chodzież była ważnym ośrodkiem rzemiosła sukienniczego, zapoczątkowanego w 1656 r. wraz z osiedleniem się w mieście niemieckich sukienników przybyłych ze spalonego Leszna, którzy rok później utworzyli swój cech. Druga fala napływu niemieckich sukienników nastąpiła w 1 połowie XVIII w. dzięki staraniom Grudzińskich, prawdopodobnie po wielkiej zaradzie, jaka ogarnęła Wielkopolskę w latach

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

1709 – 1710i wojnie północnej. Największa prosperita sukiennictwa miała miejsce w 4 ćwierci XVIII w. Oprócz Polaków i Niemców Chodzież zamieszkiwali również Żydzi, którzy tworzyli tu dużą gminę.

Pierwszy kościół parafialny w Chodzieży istniał już w czasach przedlokacyjnych, przypuszczalnie od XIII w. i mniej więcej na tym samym miejscu co obecny. Prawdopodobnie w 1480 r. Przemysław Potulicki, kasztelan rogoziński, zbudował ceglany zamek, którego relikty znajdują się na terenie po rozebranej fabryce porcelitu przy ul. Grudzińskich (dawniej ul. Franciszka Buszcza). W końcu XV w. założono szpital - przytułek dla starców, przy którym powstał drewniany kościół p.w. Świętej Trójcy, erygowany w 1482 r. Obiekt ten wraz z przylegającym do niego cmentarzem znajdował się na narożniku obecnych ulic Krasieńskiego i Wojska Polskiego. W 1789 r. spłonął i nie został już odbudowany. Z 1663 r. pochodzą wzmianki o katolickim kościele św. Barbary, drewnianym z wieżą z muru pruskiego, wybudowanym dla przybyłych niemieckich sukienników na powstałym wówczas Przedmieściu Poznańskim (dzisiejszej ulicy Żeromskiego). Świątynia została zniszczona przez huragan w 1818 r., znajdujący się przy niej cmentarz sprzedano w 1910 r. pod budowę katolickiej szkoły powszechnej.

Po drugiej fali napływu sukienników niemieckich w 1 połowie XVIII w., na zachód od rynku założono tzw. Nowe Miasto (rejon obecnej ulicy Kościuszki), które było osiedlem tkaczy. Miało ono kształt wydłużonego placu, po obu stronach którego wytyczono bardzo wąskie i wydłużone parcele. Na każdej mieścił się dom zwrócony szczytem do ulicy, od którego odchodził w głąb podwórza długi ciąg zabudowy gospodarczej związany z cyklem produkcyjnym sukna. Podwórza przechodziło w ogród, w którym stały lamusy tkackie. W 1774 r. wzniesiono tu drewniany kościół protestancki, który po pożarze w 1780 r. popadł w ruinę i w 1829 r. został zastąpiony nowym murowanym, rozebrany w latach 50-tych XX w. Drugim segmentem lokacji XVIII-wiecznego Nowego Miasta był wschodni odcinek obecnej ulicy Wojska Polskiego.

Dzielnica żydowska usytuowana była w południowej części miasta między rynkiem a zamkiem. Przy obecnej ulicy Zamkowej znajdowała się najpierw drewniana, spalona w 1713 i 1835 r., a od 2 połowy XIX w. murowana synagoga, która wraz z cmentarzem żydowskim została zniszczona przez Niemców w 1941 r.

W wyniku pierwszego rozbioru Polski w 1772 r. miasto znalazło się w granicach państwa pruskiego. W 1818 r. władze pruskie ustanowiły je siedzibą powiatu. W latach 1848 – 1886 właścicielem Chodzieży był Otto Königsmarck. Sprzedał on zamek niemieckim przedsiębiorcom, którzy w 1854 r. zaadaptowali go na fabrykę fajansu. W 1896 r. Hermann Heim wybudował fabrykę porcelany - jedną z największych w ówczesnej Europie. Do rozwoju gospodarczego przyczyniło się również uruchomienie w 1879 r. linii kolejowej Poznań – Piła. Od 2 połowy XIX w. jedną z głównych gałęzi chodzieskiej gospodarki była produkcja ceramiki.

Miasto powróciło do Polski po Powstaniu Wielkopolskim, na początku 1920 r. W okresie międzywojennym jako stolica powiatu stanowiło ważny ośrodek administracyjny na pograniczu polsko – niemieckim. W latach 1939 - 1945 znajdowało się pod okupacją niemiecką. Po II wojnie światowej nastąpiła rozbudowa miasta i odrodzenie przemysłu ceramicznego.

4.2. Zabytki nieruchome

4.2.1. Charakterystyka zabytków nieruchomych na terenie miasta

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

W Chodzieży znajduje się jeden **zespół sakralny**, usytuowany w centrum miasta, w skład którego wchodzi kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. św. Floriana, cmentarz przykościelny, dzwonnica i dawny dom katechetyczny.

Kościół parafialny p.w. św. Floriana został wzniesiony w 2 połowie XV w. prawdopodobnie z fundacji Przecława Potulickiego, kasztelana rogozińskiego. Z najstarszej, gotyckiej fazy budowy zachowały się mury obwodowe nawy, duża partia szczytu zachodniego, dolna część okrągłej wieżyczki mieszczącej schody i przypuszczalnie większość przypór. Do kościoła dostawiona była zakrystia i kaplica północna św. Anny (obecnie Trójcy Świętej). W 1615 r. ustanowiono Bractwo Różańcowe, dla którego zbudowano lub odbudowano kaplicę południową. W XVII w. istniała również kaplica św. Jana Chrzciciela usytuowana nad zakrystią (obecnie św. Antoniego). Kościół zniszczony w czasie wielkiego pożaru miasta, został odbudowany w 1755 r. w stylu późnobarokowym. Z tej fazy pochodzą sklepienia, większość wystroju i wyposażenia, forma otworów okiennych i szczytów oraz powiększona zakrystia. Konsekracja kościoła po wielkiej odbudowie nastąpiła w 1801 r. W 1906 r. dostawiono kruchtę zachodnią, wykonano posadzki z płytek ceramicznych, poza tym wewnątrz wzbogaciło się o nowe elementy wyposażenia: ambonę i chrzcielnicę z firmy Stanisława Nowakowskiego z Poznania, obraz w nastawie ołtarza głównego namalowany przez Stanisława Przysieckiego z Poznania oraz witraże w kaplicach bocznych. W 1930 r. położono nowe tynki na elewacjach, poza tym Heliodor Szczęśny z Chodzieży wykonał ołtarz p.w. św. Teresy dla kaplicy p.w. św. Antoniego. Kościół jest budowlą murowaną z cegły, otynkowaną, wzniesioną na rzucie wydłużonego prostokąta, z prosto zamkniętym, niewyodrębnionym prezbiterium i dachem dwuspadowym. Do dłuższych ścian korpusu świątyni dostawione są dwie kaplice: Świętej Trójcy od północy i MB Różańcowej od południa oraz zakrystia, nad którą znajduje się kaplica św. Antoniego. Przy ścianie szczytowej zachodniej umieszczona jest kruchta. Elewacje nawy, prezbiterium, kaplic i zakrystii artykułowane są przyporami oraz otworami okiennymi zamkniętymi od góry łukiem eliptycznym, obramionymi opaskami z uszakami i kluczem, ponad którymi znajdują się profilowane odcinki gzymsu. Szczyty ściany zamykającej prezbiterium oraz ściany zachodniej ujęte są spływami, zwieńczone półkolistym naczółkiem i obwiedzione wklęsło – wypukłym gzymsem oraz ozdobione pilastrami i wnękami z rzeźbami świętych. Nawę i prezbiterium nakrywa sklepienie kolebkowo – krzyżowe. Kaplice o sklepieniach żaglastych otwierają się do nawy arkadami zamkniętymi łukiem koszowym. Trzy arkady o analogicznym kształcie wspierają murowaną empore organową. Wnętrze posiada bogatą dekorację sztukatorską o motywach ornamentalnych i figuralnych.

Cmentarz przykościelny posiada czytelne granice pierwotnego układu przestrzennego – od północy ogranicza go ulica Kościelna, od zachodu ulica Krótka, od wschodu Rynek oraz od południa zabudowa gospodarcza. Otoczony jest murowanym, współczesnym parkanem i metalowym płotem z przełomu XIX i XX w. Obecnie wybrukowany jest kostką betonową. Na jego teren prowadzą trzy bramy, z których jedna, usytuowana na wprost kruchty ma prawdopodobnie XVIII – wieczną metrykę. Nie zachował się układ kwater oraz nagrobków, a także starodrzew z wyjątkiem pojedynczych drzew znajdujących się przy ww. bramie.

W południowo – wschodnim narożniku cmentarza stoi **dzwonnica** wzniesiona w 1840 r. w stylu późnoklasycystycznym, częściowo z funduszy ówczesnego właściciela miasta – Ferdynanda von Zacha, częściowo z ubezpieczenia i sprzedaży argenterii kościelnych. Zastąpiła ona dzwonnice drewnianej konstrukcji szkieletowej, która spłonęła w wielkim pożarze miasta w 1838 r. Jest to obiekt murowany z cegły, otynkowany, w formie czterokondygnacyjnej wieży na rzucie kwadratu, z przełotem bramnym, zwieńczony

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

baldachimem i dachem iglicowym. Elewacje artykułowane są arkadowymi otworami i pilastrami. W dzwonnicy wiszą obecnie dwa dzwony: z 1798 i 1956 r. Do dzwonnicy dostawiony jest **dom katechetyczny** zbudowany w 1910 r., murowany z cegły, otynkowany, na rzucie trapezu, jednokondygnacyjny, nakryty dachem płaskim. Elewacja frontowa obiektu artykułowana jest czterema otworami okiennymi sięgającymi przyziemia, mającymi kształt arkad zwieńczonych łukiem pełnym i wspartych na półkolumnach. Obecnie jedno okno zostało przekształcone na drzwi. Po południowo – zachodniej stronie cmentarza przykościelnego zlokalizowany jest dawny **wikariat – organistówka** 1840 r., obecnie dom przy ul. Sienkiewicza 6 oraz dwa budynki gospodarcze z początku XX w., w tym jeden z falistym, neobarokowym szczytem. Przy ulicy Kościelnej, po północnej stronie kościoła usytuowana jest również **plebania** wzniesiona w I. 20-tych XX w.

W granicach miasta znajdują się **dwa zespoły rezydencjonalne**.

Pałac myśliwski wraz z **parkiem leśnym**, zlokalizowany w południowej części Chodzieży, przy jeziorze Karczewnik, na skraju lasu, zbudowany został w 1895 r. w stylu eklektycznym przez ówczesnego właściciela miasta - hr. Wilhelma von Königsmarck. Po zakończeniu II wojny światowej budynek przeszedł na własność Skarbu Państwa. Utworzono w nim pogotowie opiekuńcze, które funkcjonowało do lat 90-tych XX w. Wówczas miała miejsce jego przebudowa. Obecnie znajduje się w rękach prywatnych i został wyremontowany. Jest to obiekt murowany z cegły i otynkowany, posadowiony na kamiennym cokole, wzniesiony na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym. Bryłę architektoniczną urozmaica wtopiona w korpus, ośmioboczna wieża narożna z ostrosłupowym hełmem, arkadowy ganek w elewacji frontowej, taras oraz ryzality.

Dwór przy ul. Ujskiej 45, usytuowany w pobliżu Jeziora Strzeleckiego, został wybudowany w 1904 r. W okresie międzywojnia należał do Stanisława Mańczaka, poznańskiego złotnika i przedsiębiorcy, właściciela chodzieskiej fabryki fajansu. Obecnie mieści się tu restauracja i hotel „Straszny Dwór”. Jest to budynek murowany z cegły i otynkowany, na planie zbliżonym do prostokąta, dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym oraz masywną, czworoboczną wieżą wtopioną w elewację północną. Wzdłuż elewacji zachodniej i wschodniej umiejscowione są filarowe podcienie wspierające zadaszony taras o drewnianej balustradzie obiegający górną kondygnację budynku. W połaciach czterospadowego dachu znajdują się facjaty o drewnianej konstrukcji szkieletowej. W zespole dworu znajduje się również budynek gospodarczy, obecnie pełniący funkcje mieszkalne oraz dawna kręgielnia, obecnie studio rekreacji i odnowy.

Na terenie miasta zlokalizowany jest również **zespół folwarczny Karczewnik z młynem**. Zespół ten od 1907 r. wraz z pałacem myśliwskim należał do Ernsta von Lüttwitz, spadkobiercy Wilhelma Königsmarcka. Zabudowa folwarku powstała w 2 połowie XIX w. i 1 ćwierci XX w. Zespół składał się z podwórza gospodarczego oraz młyna wodnego. Z dawnego założenia zachował się młyn, obecnie przebudowany i dostosowany do potrzeb działającej tu fabryczki mebli, poza tym dom właściciela folwarku z dostawionym do niego budynkiem administracyjnym – mieszkalnym, spichlerz oraz stajnia (obecnie budynek mieszkalny – gospodarczy).

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego miasta są również obiekty architektury przemysłowej i zabytki techniki.

Fabryka porcelany usytuowana przy ul. Łąkowej 2, naprzeciw dworca kolejowego, została założona w 1896 r. przez niemieckiego przemysłowca Hermanna Heima. W 1901 r. zakład kupił hamburski kupiec Willöper, który od 1907 r. wprowadził do produkcji szeroki asortyment porcelany technicznej, osprzętu elektrotechnicznego z porcelany oraz artykułów porcelany laboratoryjnej. Na przełomie XIX/XX w. fabryka była jedną z największych

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

wytwórni porcelany w Europie. W 1920 r. nabył ją Bank Handlowo – Przemysłowy z Poznania. W 1924 r. przeszła ona na własność Fabryki Porcelany w Ćmielowie. Początkowo produkowano porcelanę stołową, a od 1927 r. również porcelanę elektrotechniczną, której asortyment wzbogacał się w kolejnych latach. Po drugiej wojnie światowej fabryka została upaństwowiona. W 1964 r. połączono ją z chodzieską fabryką porcelitu w jedno przedsiębiorstwo. W budynku produkcyjnym przy ul. Łąkowej 2 mieścił się zakład nr 1., natomiast w budynku dawnej fabryki fajansu przy ul. Buszczaka (ob. Grudzińskich) zakład nr 2, który z przyczyn ekonomicznych zamknięto 1991 r. Obecnie obiekt przy ul. Łąkowej 2 stanowi własność prywatną i jest nieużytkowany. Zachowany budynek fabryczny wzniesiony jest z cegły ceramicznej na kamiennych fundamentach. Ma formę czterokondygnacyjnego wydłużonego czworoboku z wewnętrznym dziedzińcem, nakrytego płaskimi dachami. Nieotynkowane, wieloosiowe elewacje artykułowane są prostokątnymi otworami okiennymi zamkniętymi łukiem odcinkowym oraz podziałami poziomymi w formie gzymsów międzykondygnacyjnych, w partiach nienadbudowanych zwieńczone okazałą attyką ze sterczynami. Fabryka stanowi dominantę architektoniczną w historycznej panoramie zachodniej części miasta.

Na terenie miasta zachowały się również **obiekty dawnej stacji kolejowej** związanej z uruchomioną w 1879 r. linią kolejową Poznań – Piła, stanowiącą połączenie Poznania z Pruską Koleją Wschodnią. Rozbudowa stacji nastąpiła w 1908 r., kiedy to oddano do użytkowania połączenie z Gołańczą przez Szamocin i Margonin. Cennym elementem zespołu jest **wodociągowa wieża ciśnień** zbudowana w 1912 r. w celu gromadzenia wody technologicznej dla potrzeb trakcji parowej. Jest to obiekt murowany z cegły ceramicznej, wzniesiony na rzucie prostokąta o ściętych narożach, trzykondygnacyjny, nakryty niskim, niemal płaskim dachem ośmiopłociowym. Elewacje artykułowane są lizenami i gzymsami ząbkowymi. Detal architektoniczny nawiązuje do stylistyki historyzmu. Zastosowany tu model wieży jest rzadko spotykany na terenie Wielkopolski.

Do architektury przemysłowej miasta należy również **młyn** zlokalizowany przy ul. Ofiar Gór Morzewskich, obecnie funkcjonujący jako budynek usługowo – magazynowy. Obiekt wybudowany około połowy XIX w., jest murowany, kilkukondygnacyjny, częściowo otynkowany z pozostawioną w cegle kondygnacją przyziemia oraz detalem w postaci lizen, półkolistych i odcinkowych nadproży otworów okiennych, schodkowego gzymsu wieńczącego oraz attyki.

Na terenie Chodzieży zachowało się wiele budynków powstałych jako **obiekty użyteczności publicznej**. Do najciekawszych pod względem architektonicznym należy **Sąd Obwodowy (obecnie Sąd Rejonowy przy ul. Zygmunta Krasińskiego 10)**, **poczta**, **szkoła powszechna** (obecnie szkoła podstawowa przy ul. Staszica 19), oraz **sanatorium kolejowe** (obecnie szpital przy ul. Strzeleckiej 32). Sąd Obwodowy powstał w Chodzieży w 1880 r. w związku z wprowadzoną w Prusach reformą sądownictwa. Obecny budynek został wzniesiony w 1905 r. z użyciem form neorenesansowych, zastępując starszy, zniszczony przez pożar. Jest to obiekt na rzucie prostokąta z dobudówką na rzucie trapezu, w części głównej dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym, nakryty dachem mansardowym z lukarnami. Ceglane elewacje z cokołem z ciosów granitowych artykułowane są otworami okiennymi i drzwiowymi zamkniętym odcinkowo lub ostrołukowo. Elewacja frontowa ozdobiona jest umieszczonym na środkowej osi szczytem o wykroju falistym, podzielonym profilowanymi gzymsami oraz ujętym spływami wolutowymi. Do zespołu sądu należy również ogrodzenie z dwiema bramami oraz budynek dawnego więzienia, w którym obecnie mieści się prokuratura.

Zachowana zabudowa **mieszkalna** pochodzi w większości z 2 połowy XIX i 1 połowy XX wieku. Są to domy murowane, otynkowane, rzadziej o ceglanych elewacjach, usytuowane kalenicowo do ulicy, nakryte najczęściej dachem dwuspadowym, ale też dachem naczółkowym czy mansardowym, o otworach okiennych i drzwiowych prostokątnych, zamkniętych łukiem odcinkowym lub pełnym. Historyczną zabudowę tworzą domy parterowe, niekiedy posiadające facjatę lub lukarny oraz skromy detal w postaci gzymsów i opasek okiennych, a także kamienice -dwukondygnacyjne, często z poddaszem użytkowym lub trzykondygnacyjne, o bryle urozmaiconej wykuszami, lukarnami, balkonami, ryzalitami czy dekoracyjnie wyciętymi szczytami o zarysie trójkątnym, falistym czy trapezowym. Elementami stosowanymi w wystroju elewacji tych kamienic są różnego rodzaju gzymsy, w tym nadokienne, podokienne, międzykondygnacyjne i wieńczące, boniowania, a także opaski i wsparte na pilastrach lub konsolach naczółki wieńczące otwory okienne. Pojawia się również wykonana w tynku dekoracja ornamentalna o motywach roślinnych lub geometrycznych w formie fryzów, obramień lub kompozycji pokrywających płaszczyznę elewacji. Część obiektów utrzymana jest w stylistyce historyzmu i eklektyzmu oraz secesji. Występują również budynki wielorodzinne, wzniesione na początku XX w. lub w okresie międzywojnia – dwukondygnacyjne, o prostej bryle, nakryte dachem dwuspadowym. Zachowało się stosunkowo dużo historycznej stolarki okiennej i drzwiowej oraz pojedyncze przykłady drewnianych ganków, werand czy żurawiej dekoracji snycerskiej w szczytach budynków.

Liczny zespół zabytkowej zabudowy miejskiej tworzą **domy tkaczy** usytuowane przy ul. Kościuszki i Wojska Polskiego, będące charakterystycznym elementem krajobrazu Chodzieży związanym z tradycją rzemiosła sukienniczego. Są to budynki na rzucie prostokąta, parterowe z dachami w większości dwuspadowymi, usytuowane szczytowo do ulicy, obecnie w całości murowane lub z częściowo zachowaną konstrukcją słupowo-ramową (ryglową) ścian oraz otynkowane. Zostały wzniesione na przestrzeni 2 połowy XVIII w. - 1 połowy XIX w. i w większości przebudowane w XX w. Zachowanym elementem zabudowy gospodarczej związanej z domami tkaczy i produkcją sukna jest **lamus tkacki**, pierwotnie usytuowany przy ul. Nowej 7, obecnie translokowany na ul. Dworcową. Został wybudowany pod koniec XVIII w. z drewna w konstrukcji zrębowej, ze szczytami w konstrukcji szkieletowej wypełnionej cegłą. Służył jako magazyn sukna i narzędzi. Jest to niewielki obiekt na rzucie prostokąta, jednokondygnacyjny, bez otworów okiennych, nakryty dachem dwuspadowym o pokryciu z dachówki karpiówki. Lamus ten stanowi jedyny zachowany tego typu obiekt w Chodzieży.

Cennym zabytkowym akcentem architektonicznym miasta są **pozostałości średniowiecznego zamku** do niedawna obudowane halami fabryki fajansu i porcelit przy ul. Grudzińskich (dawniej ul. Franciszka Buszczaka). Najstarsza wzmianka o zamku chodzieskim pochodzi z 1520 r. Prawdopodobnie został on wzniesiony w 2 połowie XV w. przez Przeclawa Potulickiego, kasztelana rogozińskiego jako obiekt ceglany na rzucie prostokąta, przynajmniej trzykondygnacyjny, z ryzalitem przystawionym do północnej ściany. Na przestrzeni lat popadł w ruinę i został odbudowany przypuszczalnie w XVII w. za Grudzińskich. W 1854 r. zamek zakupili niemieccy przedsiębiorcy i zaadaptowali na fabrykę fajansu. Wówczas obiekt został obudowany z czterech stron kolejno wznoszonymi budynkami produkcyjnymi, a jego struktura architektoniczna uległa licznym przekształceniom. Po rozbiórce zabudowań pofabrycznych pod koniec XX w. relikty założenia zamkowego zostały odsłonięte, a obecnie, po przeprowadzonych pracach konserwatorskich zostały wkomponowane we współczesną zabudowę i zaadaptowane na cele usługowo-handlowe. We wnętrzu wykonano konstrukcję spinającą mury oraz zadaszono obiekt.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Oczyszczono i zaimpregnowano wszystkie ściany oraz uzupełniono niezbędne elementy. Prace polegały na pozostawieniu wszelkich istniejących historycznych nawarstwień wynikających ze zmian funkcji obiektu przy równoczesnym uwydatnieniu jego autentycznej zabytkowej substancji. Działania te prowadzone były zgodnie z uzyskanym pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków po wcześniejszym przeprowadzeniu badań architektonicznych.

Na terenie miasta zewidencjonowanych jest 5 cmentarzy. Najstarszy - katolicki przy kościele parafialnym p.w. św. Floriana, ma XV – wieczną metrykę. Drugim cmentarzem katolickim jest nekropolia zlokalizowana przy ul. Władysława Jagiełły, założona na przełomie XVIII/XIX w. Graniczy z nią XIX – wieczny cmentarz ewangelicki, obecnie częściowo użytkowany jako cmentarz wielowyznaniowy. Na terenie obu nekropolii znajdują się kaplice z początku XX w. Drugi cmentarz ewangelicki z połowy XIX w. usytuowany był przy ul. Świętokrzyskiej - jest on zlikwidowany. Przy ulicy Kochanowskiego i Jagiełły w XVII w. został założony cmentarz żydowski, zniszczony w czasie II wojny światowej, następnie zabudowany boiskiem sportowym i osiedlem domów jednorodzinnych.

4.2.2. Krajobraz kulturowy

- **obszarowy wpis do rejestru zabytków - układ urbanistyczny miasta Chodzieży** wpisany do rejestru zabytków pod numerem: kl. IV – 73/22/56 decyzją z dnia 17.03.1956r.

Wpis do rejestru zabytków obejmuje teren dawnego zamku, obszar miasta lokacyjnego, które zabudowało się wokół prostokątnego rynku wytyczonego w wyniku lokacji w 1434 r. oraz trzy przedmieścia: Przedmieście Poznańskie (obecnie ulica Stefana Żeromskiego) o metryce XVII - wiecznej, a także założone w XVIII w. tzw. Nowe Miasto - osiedle tkaczy (obecnie ulica Tadeusza Kościuszki) wraz ze wschodnim krańcem obecnej ulicy Wojska Polskiego. Granica wpisu przebiega na tyłach zabudowy północnych pierzei ulicy Wojska Polskiego, Rynku i ulicy Tadeusza Kościuszki, następnie wykręcając na południe przebiega ulicą Karola Marcinkowskiego do wylotu ulicy Stefana Żeromskiego, przechodząc w ulicę Jana Kochanowskiego, od której odbija prostą linią na wschód (obejmując tereny dawnej fabryki fajansu i porcelitu z ruinami średniowiecznego zamku) ku północy na tyłach zabudowy ulic: Zamkowej i Józefa Raczkowskiego, a następnie przebiega od południowej strony zabudowy przy ul. Wojska Polskiego w kierunku wschodnim, aby zamknąć się przy tej ulicy w pobliżu jeziora.

4.2.3. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków – wykaz

lp.	miejsowość	obiekt	datowanie	nr rejestru zabytków i data wpisu
1	Chodzież	założenie urbanistyczne	XV – XVIII w.	kl.IV-73/22/56 decyzja z dnia 17.03.1956 r.
2	Chodzież	kościół parafialny p.w. św. Floriana	2 poł. XV w. 1755 r.	68/3/AK decyzja z dnia 04.03.1931 r.
3	Chodzież	Sąd Obwodowy, ob. Rejonowy wraz z ogrodzeniem z dwoma bramami,	1905 r.	200/Wlkp/A decyzja z dnia

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

		ul. Krasieńskiego 10		04.10.2004 r.
4	Chodzież	budynek produkcyjny fabryki porcelany wraz z terenem fabrycznym ul. Łąkowa 2	1896 r.	482/Wlkp/A decyzja z dnia 21.03.2007 r.
5	Chodzież	willa ul. Mickiewicza 3	ok. 1908 r.	40/Wlkp/A decyzja z dnia 03.10.2000 r.
6	Chodzież	dom tkacza ul. Kościelna 12	XVIII/XIX w.	623/Wlkp/A decyzja z dnia 12.03.1991 r.
7	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 6	XVIII/XIX w.	596/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
8	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 8	XVIII/XIX w.	616/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
9	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 10	XVIII/XIX w.	615/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
10	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 12	XVIII/XIX w.	609/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
11	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 14	XVIII/XIX w.	613/Wlkp/A decyzja z dnia 16.04.1959 r.
12	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 16	XVIII/XIX w.	612/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
13	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 18	XVIII/XIX w.	611/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
14	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 20	XVIII/XIX w.	608/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
15	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 22	XVIII/XIX w.	606/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
16	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 24	XVIII/XIX w.	607/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
17	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 26	XVIII/XIX w.	610/Wlkp/A decyzja z dnia 02.02.1959 r.
18	Chodzież	dom tkacza ul. Kościuszki 28	k. XVIII w.	614/Wlkp/A decyzja z dnia 24.03.1983 r.
19	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 30	XVIII/XIX w.	602/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.
20	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 33	XVIII/XIX w.	603/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

21	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 37	XVIII/XIX w.	604/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.
22	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 39	XVIII/XIX w.	625/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.
23	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 40	XVIII/XIX w.	626/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.
24	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 41	XVIII/XIX w.	597/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.
25	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 44	XVIII/XIX w.	627/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.
26	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 47	1 poł. XIX w.	598/Wlkp/A decyzja z dnia 15.06.1992 r.
27	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 48	XVIII/XIX w.	599/Wlkp/A decyzja z dnia 11.03.1970 r.
28	Chodzież	dom tkacza ul. Wojska Polskiego 49	XVIII/XIX w.	600/Wlkp/A decyzja z dnia 31.10.1990 r.
29	Chodzież	łamus tkacki ul. Nowa 7 <i>przeniesiony na ul. Dworcową</i>	k. XVIII w.	601/Wlkp/A decyzja z dnia 24.03.1983 r.
30	Chodzież	łamus tkacki ul. Wojska Polskiego 38 <i>przeniesiony do zagrody w m. Nowa Wieś Ujska 119A, gm. Ujście, powiat pilski.</i>	k. XVIII w.	605/Wlkp/A decyzja z dnia 24.03.1983 r.
30	Chodzież	cmentarz ewangelicki ul. Władysława Jagiełły	2 poł. XIX w. (1880 r.)	624/Wlkp/A decyzja z dnia 15.12.1983 r.

Prace prowadzone przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków oraz na obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta Chodzieży - wymagają uzyskania pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2.4. Zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami.

Ujęcie obiektu w gminnej ewidencji zabytków nie jest formą prawnej ochrony zabytków. Jednakże cytowana wyżej ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 19) nakłada obowiązek uwzględnienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

o warunkach zabudowy czy decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, ochrony zabytków nieruchomych, m. in. znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Ponadto dla obiektu znajdującego się w gminnej ewidencji zabytków istnieje obowiązek uzgodnienia przez właściwy organ architektoniczno - budowlany z organem ochrony zabytków decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy - zgodnie art. 53 i 60 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.) oraz uzgodnienia pozwolenia na budowę i rozbiórkę - zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 ze zm.).

Gminna ewidencja zabytków miasta Chodzieży została wykonana w 2009 r. i ujęta po raz pierwszy w Gminnym programie opieki nad zabytkami dla miasta Chodzieży na lata 2015 – 2018, zatwierdzonym Uchwałą nr XV/112/2015 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30.11.2015 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2015 r. poz. 7733).

Ogólne wytyczne konserwatorskie, które powinny być uwzględniane przy remontach budynków ujętych w gminnej ewidencji zabytków to:

- ☐ zachowanie ich bryły, gabarytów i proporcji,
- ☐ zachowanie historycznego wyglądu elewacji, w tym rozmieszczenia i kształtu otworów okiennych i drzwiowych oraz dekoracji architektonicznej,
- ☐ zachowanie w możliwie największym zakresie historycznych elementów zarówno konstrukcyjnych, jak i wykończeniowych, w tym oryginalnych stolarek okiennych i drzwiowych oraz elementów wystroju wnętrza (klatki schodowe, posadzki, polichromie, sztukaterie),
- ☐ stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych.

Roboty budowlane, prace remontowe, konserwatorskie, restauratorskie przy zabytkach nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków wymagają uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

WYKAZ OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW MIASTA CHODZIEŻY

* obiekty wpisane do rejestru zabytków zostały podkreślone

1. UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA CHODZIEŻY, XV – XVIII w.
2. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. FLORIANA
 - kościół, mur., 2 poł. XV w./1755 r.
 - dzwonnica, mur., 1840 r.
 - dom katechetyczny, ob. lokal handlowy, mur., 1910 r.
 - plebania, ul. Kościelna 8, mur., I. 20-te XX w.
 - wikarówka - organistówka, ul. Henryka Sienkiewicza 6, mur., ok. 1840 r., przebudowana
 - budynek gospodarczy, ul. Krótka 1, mur., 1911 r.
 - budynek gospodarczy, ul. Henryka Sienkiewicza 6, mur., pocz. XX w.
 - cmentarz przykościelny, XV/XVI w.
3. KAPLICA BAPTYSTÓW, ob. zbór zielonoświątkowców, ul. Jana Kilińskiego 9, mur., ok. 1906 r., przebudowana

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

4. POZOSTAŁOŚCI MURÓW ZAMKU, mur., 3 ćw. XV w./XVII w., ul. Grudzińskich 4 (dawniej ul. Franciszka Buszczaka)
5. RATUSZ, ob. dom, ul. Tadeusza Kościuszki 11, mur., 2 poł. XIX w.
6. STAROSTWO, ob. Urząd Miejski, ul. Ignacego Jana Paderewskiego 2, mur., 1897 r. odbudowany i przebudowany 1963 r.
7. WILLA STAROSTY, ul. Ignacego Jana Paderewskiego 2a, mur., 1897 r.
8. ZESPÓŁ SĄDU OBWODOWEGO, ob. Sądu Rejonowego, ul. Zygmunta Krasińskiego 10
 - sąd obwodowy, mur., 1905 r.
 - więzienie powiatowe, ob. Prokuratura Rejonowa, mur., 4 ćw. XIX w., przebudowany 1960 r.
 - ogrodzenie z dwiema bramami, mur., ok. 1905 r.
9. SZPITAL JOANNITÓW, ob. szpital powiatowy, ul. Stefana Żeromskiego 29, mur., k. XIX w.
10. ZESPÓŁ SANATORIUM KOLEJOWEGO, ob. Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów, Szpital w Chodzieży, ul. Strzelecka 32
 - sanatorium, mur. 1925 r.
 - budynek gospodarczy I, mur., 1925 r.
 - budynek gospodarczy II, mur., 1925 r.
 - leżalnia, drewno, ok. 1925 r.
 - kapliczka Matki Boskiej, ok. 1925 r.
 - brama wjazdowa, mur., 1925 r.
11. ŻŁOBEK, ob. budynek mieszkalny, ul. Juliusza Słowackiego 4, mur., 1955 r.
12. ZESPÓŁ SZKOŁY POWSZECHNEJ, ob. Szkoły Podstawowej nr 1 im. St. Staszica, ul. Stanisława Staszica 19
 - szkoła, mur., 1903 r.
 - sala gimnastyczna, mur., 1903 r.
13. SZKOŁA tzw. „mała”, ob. MOPS, ul. Zygmunta Krasińskiego 14, mur., XIX/XX w.
14. SZKOŁA, ob. budynek mieszkalny, ul. Ofiar Gór Morzewskich 82, mur., k. XIX w.
15. SZKOŁA ROLNICZA, INETRAT, ob. bud. mieszkalny, ul. Świętokrzyska 2a, mur., ok. 1907 r.
16. INTERNAT, ul. Strzelecka 11, mur., 1911 r.
17. GILDIA STRZELECKA, ob. Chodzieski Dom Kultury, ul. Strzelecka 15, mur., pocz. XX w.
18. POCZTA, ul. Tadeusza Kościuszki 17, mur., 1893 r.
19. RESTAURACJA „Wodny Zamek”, ob. bud. mieszkalny, ul. Ujska 43, mur., ok. 1904 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

20. ZESPÓŁ REZYDENCJONALNY tzw. „Straszny Dwór”, ob. Hotel - Restauracja, ul. Ujska 45
 - dwór, mur., 1904 r.
 - budynek gospodarczy, ob. mieszkalny, mur./rygl., 1906 r.
 - budynek kręgielni, ob. studio rekreacji i odnowy, mur., 1906 r.
21. ZESPÓŁ PAŁACYKU MYŚLIWSKIEGO, ul. Karczewnik 7
 - pałacyk myśliwski, mur., 1895 r.
 - park leśny, pocz. XX w.
22. ZESPÓŁ FOLWARCZNY KARCZEWNIAK Z MŁYNEM
 - młyn, mur., poł. XIX w., przebudowany
 - dom właściciela folwarku, ob. dom nr 2, mur., poł. XIX w.
 - budynek administracyjno – mieszkalny, ob. dom nr 2a, mur., poł. XIX w.
 - spichlerz, mur., XIX/XX w.
 - stajnia, ob. dom nr 1 i budynek gospodarczy, mur., 1923 r.
23. BANK, ob. budynek usługowy, ul. Tadeusza Kościuszki 30, mur., 1908 r.
24. HOTEL, ob. budynek usługowy, ul. Tadeusza Kościuszki 31, mur., 1895 r.
25. ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO
 - noclegownia, ob. dom, ul. Fabryczna 1, mur., pocz. XX w.
 - dom, ul. Fabryczna 2, mur., pocz. XX w.
 - magazyn, ul. Strzelecka (przy przejeździe kolejowym), mur., pocz. XX w.
 - wodociągowa wieża ciśnień, ul. Fabryczna, mur., 1912 r.
 - nastawnia, ul. Dworcowa, mur., pocz. XX w.
 - nastawnia, ob. dom, ul. Wiejska 3, ok. 1902 r.
26. ZESPÓŁ CMENTARZA KATOLICKIEGO PARAFIALNEGO, ul. Władysława Jagiełły
 - kaplica, mur., pocz. XX w.
 - cmentarz katolicki, czynny, XVIII/XIX w.
27. ZESPÓŁ CMENTARZA EWANGELICKIEGO, ul. Władysława Jagiełły
 - kaplica, mur., pocz. XX w.
 - cmentarz, 2 poł. XIX w.
28. CMENTARZ ŻYDOWSKI, ul. Jana Kochanowskiego i Władysława Jagiełły, XVII w., zniszczony w czasie II wojny światowej (ob. boisko i osiedle domów jednorodzinnych)
29. CMENTARZ EWANGELICKI, ul. Świętokrzyska, poł. XIX w., zlikwidowany
30. FABRYKA PORCELANY, ul. Łąkowa 2, mur., 1896- 1897 r.
31. ZESPÓŁ MŁYNA
 - młyn, ob. budynek usługowo – magazynowy, ul. Ofiar Gór Morzewskich 62, mur., poł. XIX w.
 - dom pracowników młyna, ob. dom, ul. Ofiar Gór Morzewskich 68, mur., k. XIX w.
32. MLECZARNIA, ob. budynek usługowy, ul. Wiosny Ludów 2, mur., ok. 1910 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

33. GOŁĘBNIK, ul. Nowa, drewno/rygl., k. XVIII w.

34. LAMUS TKACKI, ul. Nowa 7, drewno/rygl., k. XVIII w., przeniesiony na ul. Dworcową

35. MAGAZYN, narożnik ul. Noteckiej i Zwycięstwa, mur., pocz. XX w.

ul. Boczna

36. dom nr 2, mur., 2 poł. XIX w.

37. dom nr 4, mur., 4 ćw. XIX w.

38. dom nr 8, mur., 2 poł. XIX w.

39. dom nr 10, mur., 2 poł. XIX w.

40. dom nr 12, mur., 2 poł. XIX w.

41. dom nr 14, mur., pocz. XX w.

ul. Bosa

42. dom nr 1, mur., poł. XIX w.

43. dom nr 5, mur., ok. 1933 r.

44. dom nr 8, mur., 1927 r.

ul. Buczkowska

45. dom nr 10, mur., pocz. XX w.

46. dom nr 12, mur., pocz. XIX w.

47. dom nr 14, mur., k. XIX w.

48. dom nr 17, mur., k. XIX w.

49. dom nr 22, mur., k. XIX w.

50. dom nr 24, mur., k. XIX w.

51. dom nr 30, mur., XIX/XX w.

52. dom nr 31, mur., k. XIX w.

53. dom nr 32, mur./rygl., k. XIX w.

54. dom nr 34, mur., k. XIX w.

ul. Ceramiczna (dawniej Franciszka Buszczaka)

55. dom nr 26, mur., 1896 r.

ul. Fryderyka Chopina

56. dom nr 6, mur., ok. 1920 r.

ul. Ignacego Daszyńskiego

57. dom nr 2-4, mur., ok. 1900 r.

58. dom nr 5, mur., ok. 1906 r.

59. dom nr 6-8, mur., XIX/XX w.

60. dom nr 9-11, mur., ok. 1902 r.

61. dom nr 12, mur., ok. 1909 r.

62. dom nr 14, mur., ok. 1910 r.

63. dom nr 16, mur., ok. 1907 r.

64. dom nr 18, mur., ok. 1908 r.

65. dom nr 18a, mur., pocz. XX w.

ul. Michała Drzymały

66. dom nr 3, mur., ok. 1935 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

67. dom nr 10, mur., ok.1934 r.

ul. Dworcowa

68. zespół domu nr 2

- dom, mur., ok. 1900 r.
- budynek gospodarczy, mur., ok. 1900 r.

69. dom nr 4, mur., k. XIX w.

70. dom nr 6, mur., k. XIX w.

ul. Garncarska

71. dom nr 1, mur., 1910 r.

72. dom nr 3, mur., 1900- 1910 r.

73. dom nr 5, mur., 1900- 1910 r.

74. dom nr 7, mur., 1900- 1910 r.

75. dom nr 9, mur., k. XIX w.

ul. Gołębia

76. dom nr 1, mur., 2 poł. XIX w.

77. dom nr 2, mur., ok. 1935 r.

78. dom nr 3, mur., l. 30-te XX w.

ul. Górna

79. dom nr 2, mur., 2 poł. XIX w.

80. dom nr 4, mur., poł. XIX w.

81. dom nr 6, mur., 2 poł. XIX w.

82. dom nr 8, mur., XIX/XX w.

83. dom nr 12, mur., k. XIX w.

84. dom nr 14, mur., XIX/XX w.

85. dom nr 16, mur., XVIII w., przebudowany XIX/XX w.

ul. Grudzińskich (dawniej ul. Franciszka Buszczaka)

86. zespół domu nr 1

- dom, mur., ok. 1890 r.
- budynek gospodarczy, mur., pocz. XX w.

87. dom nr 3, mur., k. XIX w., nadbudowany 1926 r.

88. dom nr 6, mur., ok. 1898 r.

89. dom nr 8 a-b, mur., ok.1941 r.

90. dom nr 9, mur., ok. 1898 r.

91. dom nr 10, mur., 1915 r.

92. dom nr 15, mur./rygl., k. XIX w.

93. dom nr 19, mur., ok.1940 r., przebudowany

94. dom nr 21, mur., ok. 1898 r.

ul. Jagiellońska

95. dom nr 4, mur., 1882 r.

96. dom nr 8, mur., 1866 r.

97. dom nr 9, mur., 1901 r.

98. dom nr 10, mur., ok. 1907 r.

99. dom nr 12, mur., 1907 r.

100. dom nr 13, mur., l. 30-te XX w., 1941 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 101. dom nr 16, mur., XIX/XX w.
- 102. dom nr 20, mur., 1900 r.

ul. Jana Kilińskiego

- 103. oficyna nr 2, mur., ok. 1903 r.
- 104. oficyna nr 2a, mur., ok. 1903 r.
- 105. dom nr 6, mur., ok. 1907 r.
- 106. dom nr 8, mur., ok. 1907 r.
- 107. dom nr 10, mur., ok. 1905 r.
- 108. dom nr 11, mur., ok. 1911 r.
- 109. dom nr 12, mur., ok. 1905 r.
- 110. dom nr 13, mur., ok. 1901 r.

ul. Jana Kochanowskiego

- 111. dom nr 6, mur., ok. 1865 r., przebudowany 1933 r.
- 112. dom nr 9, mur., ok. 1937 r.
- 113. dom nr 10, mur., ok. 1934 r.
- 114. dom nr 11, mur., ok. 1937 r.
- 115. dom nr 17, mur., ok. 1934 r.
- 116. dom nr 19, mur., ok. 1934 r.
- 117. dom nr 20, mur., ok. 1934 r.
- 118. dom nr 21, mur., ok. 1937 r.
- 119. dom nr 23, mur., ok. 1937 r.
- 120. dom nr 24, mur., ok. 1933 r.
- 121. dom nr 26, mur., ok. 1935 r.
- 122. dom nr 27, mur., ok. 1934 r.
- 123. dom nr 30, mur., ok. 1907 r.
- 124. dom nr 34, mur., ok. 1948 r.
- 125. dom nr 35, mur., ok. 1907 r.
- 126. dom nr 38, mur., XIX/XX w.
- 127. dom nr 41, mur., ok. 1910 r.
- 128. dom nr 44, mur., ok. 1900 r.
- 129. dom nr 55, mur., ok. 1913 r.
- 130. dom nr 57, mur., ok. 1913 r.
- 131. dom nr 59, mur., ok. 1912 r.
- 132. dom nr 73, mur., ok. 1912 r.
- 133. dom nr 99, mur., ok. 1909 r.

Plac Mikołaja Kopernika

- 134. dom nr 1, mur., 4 ćw. XIX w.
- 135. dom nr 2, mur., 4 ćw. XIX w.
- 136. dom nr 3, mur., 4 ćw. XIX w., przebudowany 1915 r.
- 137. dom nr 4, mur., 1911 r.
- 138. dom nr 5, mur., 1911 r.
- 139. dom nr 6, mur., 1900- 1910 r.

ul. Kościelna

- 140. dom nr 2, mur., 1900 – 1910 r.
- 141. dom nr 3, mur., ok. 1910 r.
- 142. dom nr 10, mur./rygl., 4 ćw. XVIII w.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

143. dom nr 12, mur./rygl., 1800 - 1825 r.

144. dom nr 14, mur., XIX/XX w.

ul. Tadeusza Kościuszki

145. dom nr 1, mur., 2 poł. XIX w.

146. dom nr 2, mur./rygl., 2 poł. XIX w.

147. dom nr 4, mur./rygl., ok. 1900 r.

148. dom nr 5, mur./rygl., 1 poł. XIX w.

149. dom nr 6, mur./rygl., 2 poł. XVIII w.

150. dom nr 7, mur./rygl., 1 poł. XIX w.

151. dom nr 8, mur./rygl., 2 poł. XVIII w.

152. dom nr 10, mur., 2 poł. XVIII w.

153. dom nr 12, mur., XVIII/XIX w.

154. dom nr 13, mur., 4 ćw. XIX w.

155. dom nr 14, mur./rygl., 2 poł. XVIII w.

156. dom nr 16, mur./rygl., poł. XVIII w.

157. dom nr 18, mur./rygl., poł. XVIII w.

158. dom nr 19, mur./rygl., 4 ćw. XIX w.

159. dom nr 20, mur., XVIII/XIX w.

160. dom nr 22, mur./rygl., poł. XVIII w.

161. dom nr 23, mur./rygl., XIX/XX w.

162. dom nr 24, mur./rygl., XVIII/XIX w.

163. dom nr 26, mur., XVIII/XIX w. odbudowany 1981-84 r.

164. dom nr 28, mur., XVIII/XIX w.

165. kamienica nr 32, ob. Miejska Biblioteka Publiczna, mur., 1890 r.

ul. Zygmunta Krasińskiego

166. dom nr 1, mur., poł. XIX w.

167. dom nr 2, mur., poł. XIX w.

168. dom nr 3, mur., 3 ćw. XIX w.

169. dom nr 5, mur., 2 poł. XIX w.

170. dom nr 7, mur., 4 ćw. XIX w.

171. dom nr 9, mur., 1900- 1910 r.

172. dom nr 11, mur., ok. 1900 r.

173. dom nr 13, mur., 4 ćw. XIX w.

174. dom nr 15, mur., ok. 1910 r.

175. dom nr 16, mur., 4 ćw. XIX w.

176. dom nr 17, mur., 4 ćw. XIX w.

177. dom nr 19, mur./rygl., 3 ćw. XIX w.

178. dom nr 20, mur., XIX/XX w.

179. dom nr 21, mur., XIX/XX w.

180. dom nr 23, mur., 3 ćw. XIX w.

181. dom nr 25, mur., 3 ćw. XIX w.

ul. Leśna

182. dom nr 11, mur., ok. 1922 r.

183. dom nr 15, mur., ok. 1908 r.

184. dom nr 17, mur., ok. 1912 r.

185. dom nr 29, mur., ok. 1902 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

ul. Łąkowa

186. dom nr 17, mur., ok.1914 r.

ul. Mała

187. dom nr 2, mur., 2 poł. XIX w.

ul. Jana Matejki

188. dom nr 2, mur., k. XIX w.

189. dom nr 3, mur., ok. 1908 r.

ul. Karola Marcinkowskiego

190. dom nr 5, mur., 1908 r.

191. dom nr 7, mur., 1907 r.

192. dom nr 8, mur., 1892 r.

193. dom nr 9, mur., 1906 r.

ul. Adama Mickiewicza

194. zespół domu nr 2

▪ dom, mur., 1905 r.

▪ budynek gospodarczy, mur., ok. 1925 r.

195. dom (willa) nr 3, ob. Zespół Prywatnych Szkół w Chodzieży, mur., ok.1908 r.

196. budynek magazynowo – handlowy nr 3a, mur., ok.1905 r.

197. dom nr 4, mur., ok.1906 r.

198. dom nr 5, mur., 1908 r.

199. dom nr 6, mur., ok.1902 r.

200. dom nr 7, mur., ok.1905 r.

201. dom nr 8, mur., 1905 r.

202. dom nr 9, mur., ok.1911 r.

203. dom nr 10, mur., ok.1905 r.

204. dom nr 12, mur., 1905 r.

205. dom nr 14, mur., ok.1905 r.

206. dom nr 15, mur., ok.1905 r.

207. dom nr 16, mur., ok.1905 r.

208. dom nr 18, mur., 1910 r.

ul. Młyńska

209. dom nr 5, mur., pocz. XX w.

ul. Notecka

210. dom nr 4, mur., ok.1910 r.

211. dom nr 6, mur., ok.1910 r.

212. dom nr 8-10, mur./rygl., ok. 1910 r.

213. dom nr 22-24, mur./rygl., pocz. XX w.

ul. Nowa

214. dom wielorodzinny nr 1, mur., ok.1943 r.

215. dom wielorodzinny nr 2, mur., ok.1943 r.

216. dom wielorodzinny nr 3, mur., ok. 1943 r.

217. dom wielorodzinny nr 4, mur., ok. 1943 r.

218. dom wielorodzinny nr 6, mur., ok. 1943 r.

219. dom wielorodzinny nr 7 mur., ok. 1943 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

ul. Ofiar Gór Morzewskich

220. zespół domu nr 27
- dom, mur., ok. 1929 r.
 - budynek gospodarczy, mur., ok. 1929 r.
221. dom nr 44, mur., ok. 1920 r.
222. dom nr 78, mur., pocz. XX w.
223. dom nr 84, mur., k. XIX w.

ul. Ogrodowa

224. dom nr 2, mur., ok. 1930 r.

ul. Ignacego Jana Paderewskiego

225. dom nr 1, mur., 1908 r.
226. dom nr 4, ob. Urząd Stanu Cywilnego, mur., 1899 r.
227. dom nr 5, ob. Bank PKO, mur., ok. 1908 r.,
228. dom nr 6, mur., 1908 r.
229. dom nr 7, mur., ok. 1942 r.
230. dom nr 12-14, mur., ok. 1937 r.
231. dom nr 16, mur., ok. 1939 r.
232. dom nr 19, mur., ok. 1940 r.
233. dom nr 20, mur., ok. 1939 r.
234. dom nr 22, mur., ok. 1939 r.
235. dom nr 24, mur., ok. 1938- 1941 r.

ul. Piekary

236. dom nr 1, mur., ok. 1900 r.
237. dom nr 2, mur., 4 ćw. XIX w.
238. dom nr 3, mur., 4 ćw. XIX w.
239. zespół domu nr 4
- dom, mur./rygl., 4 ćw. XIX w.
 - budynek gospodarczy, mur., 1935 r.
240. zespół domu nr 5
- dom, mur., ok. 1905 r.
 - oficyna, mur., ok. 1905 r.
241. dom nr 6, mur., ok. 1910 r.
242. dom nr 7, mur., ok. 1905 r.
243. dom nr 8, mur., 1900 – 1911 r.
244. dom nr 9, mur., 1907 r.
245. dom nr 10, mur., 4 ćw. XIX w.
246. dom nr 11, mur., 1910 r., odbudowany 1946 r.
247. dom nr 12, mur., ok. 1905 r.
248. dom nr 14, mur., 4 ćw. XIX w.
249. zespół domu nr 15
- dom, mur., 1880 r.
 - oficyna, mur., 1880 r.
250. dom nr 17, mur., 1905 r.
251. zespół domu nr 19
- dom, mur., 4 ćw. XIX w.
 - oficyna, mur., ok. 1905 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

ul. Parkowa

252. dom nr 2, mur., ok. 1911 r.

ul. Poznańska (dawniej ul. Franciszka Buszczaka)

253. dom nr 22, mur., 1933 r.

ul. Józefa Raczkowskiego

254. dom nr 2, mur., 1906 r.

255. dom nr 3, mur., ok. 1905 r.

256. dom nr 4, mur., 1900 – 1910 r.

257. dom nr 6, mur., 1885 r.

258. dom nr 8, mur., 1890 r.

259. dom nr 9, mur., ok. 1880 r.

260. dom nr 10, mur., ok. 1905 r.

261. dom nr 11, mur., 4 ćw. XIX w.

ul. Rynek

262. dom nr 1, mur., 4 ćw. XIX w.

263. dom nr 2, mur., 4 ćw. XIX w.

264. dom nr 5, mur., 1900 r.

265. dom nr 6, mur., 4 ćw. XIX w.

266. dom nr 7, mur., ok. 1880 r.,

267. dom nr 8, mur., XIX/XX w.

268. dom nr 9, mur., 4 ćw. XIX w.

269. dom nr 10, mur., ok. 1905 r.

270. dom nr 11, mur., 4 ćw. XIX w.

271. dom nr 13, mur., 1890 r.

272. dom nr 14, mur., 4 ćw. XIX w.

273. dom nr 15, mur., 1905 r.

274. dom nr 16, mur., 1906 r.

275. dom nr 17, mur., 1906 r.

276. dom nr 19, mur., k. XIX w.

277. dom nr 21, mur., 1 ćw. XX w.

ul. Henryka Sienkiewicza

278. dom nr 1, mur., k. XVIII w. - poł. XIX w.

279. dom nr 3, mur./rygl., poł. XIX w.

280. dom nr 5, mur./rygl., poł. XIX w.

281. zespół domu nr 7

▪ dom, mur./rygl., 4 ćw. XIX w.

▪ budynek bramny, mur., 4 ćw. XIX w.

ul. Składowa

282. Ośrodek Zdrowia, ob. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna, nr 5, mur., ok. 1905 r., przebudowany

ul. Juliusza Słowackiego

283. dom nr 3, mur., ok. 1907 r.

284. dom nr 9, mur., ok. 1890 r.

285. dom nr 11, mur., ok. 1890 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

286. dom nr 13, mur., ok. 1890 r.

ul. Stanisława Staszica

287. dom nr 21, mur., ok. 1903 r.

ul. Strzelecka

288. dom nr 6-6a, mur., ok. 1907 r.

289. dom nr 7, mur., ok. 1937 r.

290. dom nr 8, mur., ok. 1912 r.

291. dom nr 10, mur., ok. 1912 r.

292. dom nr 14, mur., ok. 1936 r.

293. dom nr 16, mur., ok. 1941 r.

294. dom nr 20, mur., ok. 1912 r.

295. dom nr 22, mur., ok. 1914 r.

296. dom nr 24, mur., ok. 1947 r.

297. dom nr 28, mur., ok. 1913 r.

ul. Ślusarska

298. dom nr 1, mur., 1910 r.

299. dom nr 3, mur., 4 ćw. XIX w.

ul. Świętokrzyska

300. dom nr 1, mur., pocz. XX w.

301. dom nr 7, mur., ok. 1907 r.

302. dom nr 15, mur./drewno, ok. 1912 r.

303. dom nr 24-26, mur., k. XIX w.

304. dom nr 29, mur., ok. 1909 r.

305. dom nr 33, mur., ok. 1905 r.

306. dom nr 39, mur., k. XIX w.

ul. Romualda Traugutta

307. dom nr 4, mur., ok. 1912 r.

308. dom nr 8-10, mur., ok. 1937 r., ok. 1911 r.

309. dom nr 20-22, mur., ok. 1911 r.

ul. Ujska

310. dom nr 7, mur., XIX/XX w.

311. dom nr 10, mur., ok. 1912 r.

312. dom nr 13, mur., ok. 1931 r.

313. dom nr 27, mur., ok. 1933 r.

314. dom nr 31, mur., ok. 1931 r.

ul. Wiejska

315. dom nr 6, mur., pocz. XX w.

316. budynek gospodarczy, ob. dom nr 9, mur., k. XIX w.

317. dom nr 13, mur./kam., ok. 1865 r.

ul. Wiosny Ludów

318. dom nr 3, mur., 1903 r.,

319. dom nr 4, mur., ok. 1913 r.

320. dom nr 5, mur., ok. 1902 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 321. dom nr 6, mur., ok. 1903 r.
- 322. dom nr 7, mur., ok. 1906 r.
- 323. dom nr 8, mur., ok. 1903 r.
- 324. dom nr 9, mur., ok. 1914 r.
- 325. dom nr 21, mur., ok. 1907 r.
- 326. dom nr 24, mur., ok. 1902 r.
- 327. dom nr 30, mur., ok. 1933 r.
- 328. dom nr 32, mur., 1913 r.

ul. Wojska Polskiego

- 329. dom nr 1, mur., 1900 r.
- 330. dom nr 3, mur., XIX/XX w.
- 331. dom nr 5, mur., 1932 r.
- 332. dom nr 7, mur., 1910 r.
- 333. dom nr 9, mur., ok. 1910 r.
- 334. dom nr 11, mur., k. XIX w.
- 335. dom nr 13, mur., 4 ćw. XIX w.
- 336. dom nr 17, mur., 1929 r.
- 337. dom nr 19, mur., 1910 r.
- 338. dom nr 21, mur., ok. poł. XIX w.
- 339. dom nr 23, mur., ok. poł. XIX w.
- 340. dom nr 25, mur., 1927 r.
- 341. dom nr 27, mur., ok. 1900 r.
- 342. dom nr 29, mur., XIX/XX w.
- 343. dom nr 30, mur., XVIII/XIX w.
- 344. dom nr 31, mur., XVIII/XIX w.
- 345. dom nr 32, mur., 1900 – 1910 r.
- 346. dom nr 33, mur., XVIII/XIX w.
- 347. dom nr 35, mur., XVIII/XIX w.
- 348. dom nr 36, mur., XVIII/XIX w.
- 349. dom nr 37, mur., XVIII/XIX w.
- 350. dom nr 39, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 351. dom nr 40, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 352. dom nr 41, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 353. dom nr 42, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 354. dom nr 43, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 355. dom nr 44, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 356. dom nr 45, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 357. dom nr 46, mur./rygl., 1 poł. XIX w.
- 358. dom nr 47, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 359. dom nr 48, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 360. dom nr 49, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 361. dom nr 50, mur./rygl., XVIII/XIX w.
- 362. dom nr 51, mur./rygl., XIX/XX w.
- 363. dom nr 54, mur./rygl., 2 poł. XIX w.
- 364. dom nr 60, mur./rygl., 2 poł. XIX w.

ul. Zamkowa

- 365. dom nr 2, mur., 1908 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 366. dom nr 3, mur., ok. 1880 r.
- 367. dom nr 9, mur., 1928 r.
- 368. dom nr 11, mur., XIX/XX w.
- 369. dom nr 12, mur., ok. 1900 r.
- 370. zespół domu nr 13
 - dom, mur., ok. 1900 r.
 - brama wjazdowa, mur., ok. 1913 r.
- 371. dom nr 18, mur., 2 poł. XIX w.
- 372. dom nr 20, mur., ok. 1880 r.

ul. Zdrojowa

- 373. dom nr 9, mur., ok. 1908 r.
- 374. dom nr 11, mur., ok. 1908 r.
- 375. dom nr 13, mur., ok. 1912 r.
- 376. dom nr 15, mur., ok. 1912 r.
- 377. dom nr 23, mur., ok. 1911 r.
- 378. dom nr 25, mur., ok. 1932 r.

ul. Zielona

- 379. dom nr 2, mur., k. XIX w.
- 380. zespół domu nr 4
 - dom, mur., k. XIX w.
 - oficyna, mur., 4 ćw. XIX w.
- 381. dom nr 6, mur., 4 ćw. XIX w.
- 382. dom nr 8, mur., 4 ćw. XIX w.
- 383. dom nr 10, mur., ok. 1932 r.

ul. Zwycięstwa

- 384. dom nr 1, ob. Kościół Ewangelicko-Metodyczny, mur., ok. 1908 r.
- 385. dom nr 5, mur., ok. 1903 r.
- 386. dom nr 7, mur., ok. 1907 r.
- 387. dom nr 9, mur., ok. 1906 r.
- 388. dom nr 11, mur., ok. 1907 r.
- 389. dom nr 12, mur., ok. 1912 r.
- 390. dom nr 13, mur., ok. 1903 r.
- 391. dom nr 15, mur., ok. 1903 r.
- 392. dom nr 17, mur., ok. 1903 r.
- 393. dom nr 19, mur., pocz. XX w.
- 394. dom nr 41, mur., ok. 1911 r.
- 395. dom nr 45, mur., ok. 1911 r.
- 396. dom nr 51, mur., ok. 1914 r.

ul. Stefana Żeromskiego

- 397. dom nr 1, mur., ok. 1910 r.
- 398. dom nr 2, mur., ok. 1910 r.
- 399. dom nr 5, mur., 3 ćw. XIX w.
- 400. dom nr 6, mur., 1900- 1910 r.
- 401. dom nr 9, mur., 2 poł. XIX w.
- 402. dom nr 15, mur., 1906 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 403. dom nr 18, mur., ok. 1913 r.
- 404. dom nr 19–21, mur., 1900 r.
- 405. dom nr 27, mur., XIX/XX w.
- 406. dom nr 28, mur., 1915 r.
- 407. dom nr 30, mur., 1900- 1910 r.
- 408. dom nr 31, mur., ok.1900 r.
- 409. dom nr 33, mur., ok. 1910 r.
- 410. dom nr 34, mur., XIX/XX w.

4.3. Zabytki ruchome

Zabytki ruchome znajdujące się na terenie miasta Chodzieży stanowią wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Floriana oraz budynku Urzędu Miejskiego (dawnego Starostwa). Są to obiekty malarstwa, rzeźby, snycerstwa, rzemiosła artystycznego i ludwisarstwa powstałe na przestrzeni XVII – XX w. Dużą grupę tworzą zabytki reprezentujące barok i rokoko, a także obiekty z 2 połowy XIX w. i początku XX w., utrzymane w stylistyce eklektycznej oraz historyzującej, najczęściej neobarokowej i neorokokowej.

Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków:

- **zespół wyposażenia kościoła parafialnego p.w. św. Floriana**, wpisany do rejestru zabytków pod numerem 209/Wlkp/B decyzją z dnia 28.02.1984 r. - obejmujem.in. ołtarz główny i cztery ołtarze boczne, rzeźby, płytę relikwiarza z malowanymi postaciami świętych, stalle, dekorację stiukową na balustradzie chóru muzycznego i nad wejściami do kaplic, wystrój architektoniczny w postaci wsporników z uskrzydłonymi główkami anielskimi zdobiącymi ściany nawy oraz rzeźby i sztukaterie na wschodniej i zachodniej elewacji kościoła. Ww. zespół zabytków pochodzi w większości z XVII - XVIII w. i stanowi przykład wysokiej klasy sztuki barokowej i rokokowej.

Do wyposażenia kościoła należą również obiekty zabytkowe niewpisane do rejestru zabytków, ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków –m. in. ambona, chrzcielnica, feretrony, witraże - powstałe w głównej mierze w XIX i na pocz. XX w.

- **zespół trzech witraży w budynku Urzędu Miejskiego (dawnego Starostwa) przy ul. Ignacego Jana Paderewskiego 2**, wpisane do rejestru zabytków pod numerem 188/Wlkp/B decyzją z dnia 15.11.2010 r. Ww. witraże przedstawiające kobietę z dzieckiem, rolnika i mężczyznę z książką, datowane na ok. 1930 r., stanowią jeden z nielicznie zachowanych na terenie północnej Wielkopolski przykładów witraży o tematyce świeckiej, przeznaczonych do budynku użyteczności publicznej.

4.4. Zabytki archeologiczne

Zabytki archeologiczne są bardzo ważnym elementem krajobrazu kulturowego miasta Chodzieży.

Zgodnie z definicją art. 3 ust 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytek to *nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo*

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zabytek archeologiczny natomiast w oparciu o art. 3 ust. 4 wyżej cytowanej ustawy został zdefiniowany jako zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Zabytkiem archeologicznym będzie każdy ślad działalności człowieka znajdujący się na ziemi, w ziemi lub pod ziemią oraz przedmiot, którego zachowanie leżeć będzie w interesie społecznym, ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Rozwinięciem definicji zabytku z art. 3 wyżej cytowanej ustawy jest art. 6, w którym nastąpił dodatkowy podział na zabytki archeologiczne, podlegające „w szczególności” ochronie prawnej. Są to *pozostałości terenowe pradziejowego historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany oraz relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej*. Zastosowanie sformułowanie „w szczególności” oznacza, że ochronie prawnej podlegają nie tylko zabytki archeologiczne wskazane w przepisach. Wszystkie zabytki archeologiczne, bez względu na stan zachowania podlegają ochronie, a właściwe zarządzanie dziedzictwem archeologicznym sprzyja jego utrzymaniu we właściwym stanie.

Przedmiotem ochrony są nie tylko poszczególne wytwory człowieka, ale i ich *kontekst kulturowy* - wspólnie tworzą integralną całość, w terminologii naukowej zwaną stanowiskiem archeologicznym. Wydzielony wytwór określa się natomiast mianem artefaktu. Stanowiskiem archeologicznym jest obszar występowania archeologicznych zabytków nieruchomych i ruchomych jako spójnej całości, zaś artefaktem jest wydzielony zabytek ruchomy pozyskiwany podczas badań archeologicznych. Wzajemne powiązanie przestrzenne poszczególnych nieruchomych i ruchomych części stanowiska archeologicznego stanowi właściwą, oryginalną i niepowtarzalną substancję zabytku archeologicznego.

Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące oraz skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. nr 120, poz. 564 ze zm.) uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

4.4.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

Na terenie miasta Chodzieży nie występują stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.

4.4.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej

Na terenie miasta Chodzieży występują stanowiska archeologiczne posiadające formę terenową wytypowane do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

4.4.3. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP).

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Program ten systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu poprzez penetrację archeologiczną oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Jest to ogromny zasób informacji, na podstawie których zbudowano wiedzę o pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych procesach osadniczych na terenie ziem polskich. Tworzony od lat zbiór ewidencyjny stanowisk archeologicznych ma charakter zbioru otwartego i jest aktualizowany na bieżąco w oparciu o nowe badania archeologiczne, przypadkowe odkrycia, weryfikacje wcześniejszych stanowisk oraz dane z badań nieinwazyjnych. Ponadto uzupełniającą metodą rejestrowania i dokumentowania stanowisk archeologicznych są zdjęcia lotnicze. W ostatnim czasie metodą wiodącą w poszukiwaniu nowych stanowisk archeologicznych jest zastosowanie lotniczego skanowania laserowego wykorzystującego urządzenie LiDAR (*Light Detection and Ranging*), dzięki któremu odkrywano są stanowiska archeologiczne o własnej formie terenowej.

Miasto Chodzież położone jest w północno-wschodniej części województwa wielkopolskiego, w północno-zachodnim fragmencie powiatu chodzieskiego, w odległości około 30 km na południe od Piły. Według podziału Polski na krainy naturalne, dokonanego przez J. Kondrackiego, położone jest w obrębie makroregionu: Pojezierze Wielkopolskie, mezoregionu: Pojezierze Chodzieskie. Region graniczy od północy z Doliną Śródkowej Noteci, od zachodu z Kotliną Gorzowską, od południa i południowego - wschodu z Pojezierzem Gnieźnieńskim, a od północnego-wschodu z Kotliną Toruńską.

W krajobrazie miasta dominuje wysoczyzna morenowa pagórkowata, porożciniana rynkami jezior: Miejskiego, Strzeleckiego i Karczewnik. Ponadto przez miasto przepływają dwie rzeki Boleńka i Borka.

W 1983 roku miasto Chodzież objęte zostało archeologicznymi badaniami powierzchniowymi AZP, jednakże penetracje te były znacznie utrudnione ze względu na zaawansowane prace budowlane. Od 2012 roku wiedza na temat najstarszego osadnictwa na terenie Chodzieży ulega poszerzeniu za sprawą wykonywanych badań archeologicznych w formie nadzorów czy też badań wykopaliskowych. Śródmieście miasta Chodzieży podlega ochronie konserwatorskiej na podstawie ustaleń wynikających z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, które wymuszają na przyszłych inwestorach obowiązek prowadzenia robót budowlanych pod nadzorem archeologa.

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie miasta związane są z epoką kamienia – neolitem. Do jednych z cenniejszych poznawczo stanowisk z terenu miasta Chodzieży należy cmentarzysko kultury amfor kulistych z okresu neolitu, badane ratowniczo w 1975 roku. W pobliżu tego cmentarzyska przeprowadzono w 2014 roku badania sondażowe, które potwierdziły istnienie na tym obszarze osady kultury amfor kulistych. Kulturę łużycką z epoki brązu na terenie miasta reprezentują punkty osadnicze oraz dwa cmentarzyska, z których jedno datowane na IV – V okres epoki brązu znane jest z przypadkowych odkryć w latach 1904 oraz 1914 - 1915. Ponadto na tym obszarze zarejestrowano liczne ślady kultury pomorskiej, w tym osady i cmentarzysko kultury przeworskiej. Na szczególną uwagę zasługują odkryte i badane od 2020 roku cmentarzysko kurhanowe w podmiejskich chodzieskich lasach, które przybliżają nam wiedzę na temat zwyczajów pogrzebowych ludności kultury wielbarskiej z okresu wpływów rzymskich.

Ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego możemy odnaleźć w pobliżu Jeziora Miejskiego, na rozległym cyplu powstałym podczas ostatniego zlodowacenia. Pierwotnie cypel ten był węższy i z trzech stron otoczony wodą. Z natury obronne położenie, jak i warunki środowiskowe sprzyjały rozwojowi osadnictwa. Miejsca takie we wczesnym średniowieczu wybierano pod lokalizację grodów lub osad obronnych. Nie zachowały się

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

relikty wałów grodziska. Stanowisko nr 26 w Chodzieży posiada bardzo duży potencjał naukowy mogący zmienić nie tylko sposób postrzegania historii miasta Chodzieży, ale także wnieść wiele istotnych informacji na temat osadnictwa wczesnośredniowiecznego w regionie środkowej Noteci. Obecnie teren ten jest wyłączony z uprawy rolnej.

Z okresem późnego średniowiecza związane są pozostałości zamku Grudzińskich, wzmiankowanego w źródłach pisanych na początku XVI w. Zamek ten usytuowany był w bardzo dogodnym miejscu, poza murami średniowiecznego miasta, w wąskim, naturalnym obniżeniu wysoczyzny, w pobliżu szlaku łączącego Pomorze Środkowe z Poznaniem. W połowie XIX w. został obudowany murami fabryki porcelany. Obecnie teren w pobliżu zamku został zagospodarowany, a relikty założenia zamkowego wkomponowane we współczesną zabudowę.

Prowadzone w latach 2014-2017 nad Jeziorem Miejskim oraz w latach 2017-2021 w rejonie ulic Żeromskiego, Staszica, Małej, Piekary i Grudzińskich w Chodzieży badania archeologiczne potwierdzają lokalizację licznych stanowisk archeologicznych datowanych na okres wczesnego średniowiecza, późnego średniowiecza oraz okres nowożytny. Wszelkie inwestycje budowlane - ziemne prowadzone w obrębie starego miasta wpisanego do rejestru zabytków wymagają prowadzenia badań archeologicznych.

Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych miasta Chodzieży¹

Stanowiska archeologiczne zostały ujęte w zespoły stanowisk archeologicznych:

Zespół stanowisk archeologicznych nr 1

1. Chodzież, ob. AZP 40-27/26
2. Chodzież, ob. AZP 40-27/27
3. Chodzież, ob. AZP 40-27/28

Zespół stanowisk archeologicznych nr 2

1. Chodzież, ob. AZP 40-27/29
2. Chodzież, ob. AZP 40-27/50
3. Chodzież, ob. AZP 40-27/51

Zespół stanowisk archeologicznych nr 3

- Oleśniczka, ob. AZP 40-27/16

Zespół stanowisk archeologicznych nr 4

1. Oleśniczka, ob. AZP 40-27/18
2. Chodzież, ob. AZP 40-27/52

Zespół stanowisk archeologicznych nr 5

1. Chodzież, ob. AZP 40-27/19
2. Chodzież, ob. AZP 40-27/20
3. Chodzież, ob. AZP 40-27/21
4. Chodzież, ob. AZP 40-27/22
5. Chodzież, ob. AZP 40-27/23

¹ Dane pochodzą z archiwum WUOZ w Poznaniu, Delegatura w Pile oraz Urzędu Miejskiego w Chodzieży.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Zespół stanowisk archeologicznych nr 6

Chodzież, ob. AZP 40-27/61

Zespół stanowisk archeologicznych nr 7

1. Chodzież, ob. AZP 40-27/62

2. Chodzież, ob. AZP 40-27/63

Dla miasta Chodzieży wyszczególniona została ponadto strefa ochrony konserwatorskiej nawarstwień kulturowych miasta Chodzieży, przyjęta jako stanowisko archeologiczne nr 53, ob. AZP 40-27/69.

4.5. Zabytki w zbiorach muzealnych.

Funkcjonujący przy Miejskiej Bibliotece Publicznej **Dział Historii i Tradycji Miasta Chodzieży** powstał w 2014 r. Zgromadzone są w nim eksponaty związane z lokalną historią i kulturą od czasów najdawniejszych do połowy XX w., m. in. zabytki archeologiczne, pamiątki po rzemieślnikach, w tym sukiennikach obecnych w mieście od XVII w. (księgi cechowe, dokumenty, tłoki pieczętnie, naczynia cynowe, sztandary), poza tym militaria, judaiki, a także duża kolekcja zabytkowego fajansu chodzieskiego, porcelitu i porcelany w liczbie około 200 obiektów.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**5.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków****5.1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków**

ADRES	OBIEKT	STAN ZACHOWANIA
ul. Kościelna 1	kościół parafialny p.w. św. Floriana	4/5
ul. Kościelna 12	dom tkacza	4
ul. Tadeusza Kościuszki 6	dom tkacza	3/4
ul. Tadeusza Kościuszki 8	dom tkacza	4
ul. Tadeusza Kościuszki 10	dom tkacza	4
ul. Tadeusza Kościuszki 12	dom tkacza	4
ul. Tadeusza Kościuszki 14	dom tkacza	3
ul. Tadeusza Kościuszki 16	dom tkacza	3
ul. Tadeusza Kościuszki 18	dom tkacza	3
ul. Tadeusza Kościuszki 20	dom tkacza	4

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

ul. Tadeusza Kościuszki 22	dom tkacza	3/4
ul. Tadeusza Kościuszki 24	dom tkacza	3/4
ul. Tadeusza Kościuszki 26	dom tkacza	4
ul. Tadeusza Kościuszki 28	dom tkacza	4
ul. Wojska Polskiego 30	dom tkacza	3
ul. Wojska Polskiego 33	dom tkacza	3
ul. Wojska Polskiego 37	dom tkacza	3/4
ul. Wojska Polskiego 39	dom tkacza	4
ul. Wojska Polskiego 40	dom tkacza	3
ul. Wojska Polskiego 41	dom tkacza	4
ul. Wojska Polskiego 44	dom tkacza	4
ul. Wojska Polskiego 47	dom tkacza	4
ul. Wojska Polskiego 48	dom tkacza	2/3
ul. Wojska Polskiego 49	dom tkacza	4
ul. Dworcowa	lamus tkacki	5
ul. Zygmunta Krasińskiego 10	Sąd Rejonowy	4/5
ul. Adama Mickiewicza 3	willa	4
ul. Łąkowa 2	fabryka porcelany	3
ul. Władysława Jagiełły	cmentarz ewangelicki	3

LEGENDA:

1. bardzo zły
2. zły
3. dostateczny
4. dobry
5. bardzo dobry

- **Kościół parafialny p.w. św. Floriana.** Znajduje się w dobrym stanie zachowania. W latach 1996 – 2002 został wykonany generalny remont świątyni obejmujący wymianę pokrycia dachowego, remont tynków zewnętrznych i malowanie elewacji, a także malowanie wnętrza oraz prace konserwatorskie przy dekoracji sztukatorskiej i wyposażeniu.
- **Domy tkaczy.** Stanowią najliczniejszą grupę obiektów zabytkowych Chodzieży wpisanych do rejestru zabytków i są równocześnie elementem charakterystycznym miejskiego krajobrazu. Pierwotnie wybudowane były w konstrukcji słupowo – ramowej (ryglowej) z wypełnieniem z gliny, cegły suszonej lub cegły palonej. Na przełomie XIX/XX w. oraz w 2 połowie XX w. były one modernizowane i przebudowane, wówczas częściowo przemurowano ściany cegłą (głównie frontowe), zmieniano wielkość i kształt otworów okiennych oraz przekształcano wnętrza. Obecnie część domów znajduje się w dobrym stanie technicznym, w tym siedem budynków z powodu bardzo złego stanu technicznego zostało rozebranych i odbudowanych z odtworzeniem historycznej bryły, gabarytów

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

i frontowych elewacji szczytowych (przy ul. Tadeusza Kościuszki nr 8, 10, 12, 20, 26 oraz przy ul. Wojska Polskiego 44 i 49). Pozostałe użytkowane jako budynki mieszkalne lub mieszkalno – usługowe, znajdują się w stanie dostatecznym, nie zagrażającym ich konstrukcji. Wymagają głównie prac remontowych polegających na odnowieniu elewacji, remoncie lub wymianie pokryć dachowych czy stolarek okiennych i drzwiowych.

- **Lamus tkacki.** Pierwotnie usytuowany był przy ul. Nowej 7 na końcu wtórnie podzielonej historycznej parceli ciągnącej się od ul. Wojska Polskiego, w miejscu niewidocznym i niedostępnym. Znajdował się w złym stanie technicznym. W latach 2020 - 2021 r. został translokowany na teren parku przy Miejskiej Bibliotece Publicznej (ul. Dworcowa). Prace związane z przeniesieniem obiektu obejmowały demontaż jego elementów wraz z ich inwentaryzacją i wykonaniem szczegółowej dokumentacji fotograficznej, oczyszczenie i impregnację drewna, uzupełnienie jego ubytków nowym materiałem o takich samych parametrach, oczyszczenie pierwotnej dachówki karpiówką uzupełnieniem w niewielkim procencie dachówką rozbiórkową o takich samych parametrach. Podwalinę wykonano z nowych belek, na których wznoszono kolejno elementy konstrukcyjne zrębowych ścian przy zastosowaniu tradycyjnych połączeń ciesielskich. Przedmiotowe prace powstrzymały postępującą destrukcję budynku przy maksymalnym zachowaniu jego zabytkowej substancji.
- **Secesyjna willa przy ul. Adama Mickiewicza 3.** Funkcjonująca jako szkoła prywatna jest obiektem poprawnie użytkowanym i znajduje się w dobrym stanie technicznym.
- **Sąd Obwodowy, obecnie Sąd Rejonowy.** To jeden z nielicznych w mieście budynków użyteczności publicznej zachowanych w niezmienionej formie, pełniący od początku tę samą funkcję. Obiekt znajduje się w dobrym stanie technicznym. Przeprowadzono w nim liczne remonty i prace konserwatorskie, obejmujące częściową wymianę stolarek okiennych odtwarzających pierwotne, konserwację stolarek drzwiowych zewnętrznych i wewnętrznych, wymianę pokrycia dachowego odpowiadającego pierwotnemu (dachówka karpiówka), jak również oczyszczenie ceglanych elewacji budynku oraz konserwację wnętrza głównej sali rozpraw wyposażonej w zabytkową drewnianą boazerię, stolarke drzwiową i strop z przywróceniem pierwotnej kolorystyki.
- **Fabryka porcelany.** Obiekt wzniesiony w 1896 r. był przebudowany i wielokrotnie modernizowany. Jednakże jego pierwotna bryła została utrzymana. Najlepiej zachowana jest południowo – zachodnia część budynku wraz z wystrojem elewacji. Czytelny jest układ przestrzenny – architektoniczny czworobocznego założenia z wewnętrznym dziedzińcem. We wnętrzu zachowała się stalowa konstrukcja nośna oraz oryginalne urządzenia produkcyjne z początku istnienia fabryki. Budynek znajduje się w stanie dostatecznym, jest obecnie nieużytkowany.
- **Cmentarz ewangelicki przy ul. Władysława Jagiełły.** Jest własnością gminy ewangelicko – augsburskiej. Znajduje się w stanie dostatecznym. Usytuowany w zachodniej części miasta na wzniesieniu, graniczy z cmentarzem katolickim. Posiada czytelny zarys granic, częściowo zachowany starodrzew i fragmenty nagrobków. Na jego terenie znajduje się neogotycka kaplica z cegły ceramicznej, do której prowadzi od głównej bramy ścieżka wyłożona kostką brukową. Obiekt jest częściowo ogrodzony – od strony cmentarza katolickiego ogrodzeniem z betonowych prefabrykantów, od strony ulicy Władysława

Jagiełty, naprzeciw kaplicy - ogrodzeniem z kamiennych słupków i metalowych pręseł. Obecnie fragment nekropolii użytkowany jest jako cmentarz wielowyznaniowy.

5.1.2. Stan zachowania zabytków ruchomych

▪ **Zespół wyposażenia kościoła parafialnego p.w. św. Floriana.**

Stan zachowania obiektów wpisanych do rejestru zabytków jest ogólnie dobry. W latach 2001 – 2002 wykonano kompleksową renowację przedmiotowego zespołu wyposażenia. W latach 2016 – 2018 przeprowadzono prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym i ołtarzach bocznych, obejmujące konserwację i restaurację złocień, polichromii oraz obrazów ołtarzowych. Ponadto w latach 2017 – 2019 pełnej konserwacji zostały poddane rzeźby - Chrystusa Zmartwychwstałego, św. Jana Chrzyciela i św. Michała Archanioła oraz stalle.

▪ **Zespół witraży w budynku Urzędu Miejskiego (dawnego Starostwa) przy ul. Ignacego Jana Paderewskiego 2.** Obiekty zachowane są w dobrym stanie, po przeprowadzonych pracach konserwatorskich w 2010 r.

5.1.3. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego

Zabytki archeologiczne są szczególnie narażone na zagrożenia, czy to z powodu niewystarczającej wiedzy na temat zasad ochrony dziedzictwa archeologicznego, czy też samego rozumienia przedmiotu ochrony prawnej. Regulacje prawne i decyzje administracyjne często są niedoceniane i niechętnie odbierane przez dzisiejsze społeczeństwo, jednakże stanowią najczęściej jedyną drogę ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego opiera się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, według której obecny poziom cywilizacyjny umożliwia wykorzystanie potencjału kulturowego, ekonomicznego i społecznego dziedzictwa archeologicznego bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na jego poznanie i obcowanie z autentycznymi, nienaruszonymi zabytkami przeszłości. Jest to zasada, która zwraca uwagę na ochronę zabytków archeologicznych *in situ*, czyli w miejscu ich pierwotnego występowania, przez zachowanie ich dla przyszłych pokoleń w stanie możliwie nienaruszonym.

Stanowiska archeologiczne odkryte podczas badań powierzchniowych AZP, przypadkowych odkryć czy też na podstawie danych z lotniczego skanowania laserowego przy pomocy urządzenia LiDAR stanowią zasób informacji, na który składa się archeologiczne dziedzictwo kulturowe. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na terenach leśnych, nieużytkach, łąkach czy też na obszarach niezabudowanych. Najbardziej zagrożone są te, które znajdują się na polach uprawnych bądź występują w bezpośredniej kolizji z inwestycjami budowlano – ziemnymi.

Wśród wszystkich zabytków kultury zabytki archeologiczne należą do kategorii zabytków najbardziej narażonych na bezpowrotne zniszczenie. Są to głównie zagrożenia związane z nieustanną eksploracją stanowisk archeologicznych, czyli takich miejsc, na obszarze których występują zabytki archeologiczne właściwe dla określonej formacji kulturowej oraz określonej chronologii. Dziedzictwo archeologiczne to bardzo obszerny i jednocześnie zróżnicowany zbiór materialnych śladów działalności człowieka, jednakże

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

zabytki archeologiczne nie podlegają wartościowaniu, bowiem w myśl art. 6 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 840) *wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.*

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych w mieście są wszelkie inwestycje budowlane. Do szczególnych zagrożeń możemy również dopisać działalność tzw. „poszukiwaczy skarbów”, którzy przy użyciu detektora metalu niszczą bezpowrotnie stanowiska archeologiczne i ich kontekst. Duże prawdopodobieństwo takich działań może zaistnieć w przypadku stanowisk nowoodkrytych w podmiejskich lasach. Dochodzi często do rabowania cmentarzysk kurhanowych w celu pozyskania zabytków traktowanych jako źródło dochodu. Wiele zagrożeń wynika również z przyspieszonego rozwoju budownictwa na obrzeżach miejscowości, budowy dróg i nowych ulic, rozwoju infrastruktury, itp.

Podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno – budowlanych. Wszelkie roboty ziemne w strefach ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych oraz na obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta Chodzieży wymagają prowadzenia badań archeologicznych, na które właściwy miejscowo konserwator zabytków wydaje pozwolenie w myśl art. 36 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest to szczególnie ważne podczas takich inwestycji jak budowa budynków mieszkalnych i usługowych oraz inwestycji liniowych: przyłączy kanalizacji deszczowych, sanitarnych, gazowych, telekomunikacyjnych. Natomiast realizacja inwestycji takich, jak m.in. budowa obwodnic bezwzględnie wymaga prawidłowego rozpoznania terenu pod względem faktycznej ilości stanowisk archeologicznych oraz przeprowadzenia ratowniczych badań wykopaliskowych na wytypowanych stanowiskach. Z uwagi na szeroko-płaszczyznowy zakres prac ziemnych charakteryzujący tego typu przedsięwzięcia budowlane, w bezpowrotny sposób niszczy się substancję zabytkową i obiekty archeologiczne.

Wyniki badań archeologicznych często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na tym terenie. Pozwalają one skorygować, uszczegółwić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców. Należy pamiętać również o pracach ziemno-budowlanych związanych z przebudową lub rozbiórką budynków wpisanych do rejestru zabytków. Towarzyszące im badania archeologiczne są niezwykle istotne w procesie rekonstrukcji historycznej zabudowy.

W ostatnim czasie dzięki nowej technologii zastosowanej w archeologii – lotniczemu skanowaniu laserowemu przy pomocy urządzenia LiDAR dochodzi do weryfikacji znanych, ale też do odkrycia nowych stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej. Na terenie miasta Chodzieży udało się zarejestrować stanowiska o własnej formie terenowej występujące na terenach leśnych. Przetrwały dzięki temu, że były chronione przez lasy. Sytuacja wygląda zupełnie inaczej na polach uprawnych, na których bezpowrotnie niwelowane są kurhany, grodziska czy też osady, a co za tym idzie niszczone jest układ stratygraficzny i kontekst, w którym znajdowały się kiedyś ruchome zabytki.

Rozwój przemysłu, turystyki, budownictwa mieszkaniowego, może stanowić istotne zagrożenie dla zabytków archeologicznych, dlatego ważne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków.

5.1.4. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście**1) nieruchomości**

Znacznym zagrożeniem dla historycznej zabudowy miasta Chodzieży, jego układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków, a także innych zabytkowych ulic nie objętych tym wpisem, jest degradacja zabytkowej substancji spowodowana wymogami współczesnej cywilizacji.

Problemem są niefachowo prowadzone prace remontowe, adaptacyjne oraz rewitalizacyjne, w wyniku których budynki ulegają przekształceniu, co powoduje utratę ich wartości zabytkowych. Wymiana historycznej tkanki obiektów – drewnianych stolarek otworowych, pokryć dachowych, a także zmiany formy bryły, dachu, niekontrolowane rozbudowy, zmiany wyglądu elewacji w zakresie rozmieszczenia, kształtu, wielkości otworów okiennych i drzwiowych, usuwanie detalu i dekoracji architektonicznej z elewacji oraz elementów wystroju wnętrz (m. in. posadzek, balustrad schodów, stolarki drzwiowej wewnętrznej, ceramicznych okładzin ściennych, sztukaterii) wpływa negatywnie na autentyczność obiektów oraz wizerunek zabytkowej zabudowy. Również zaniechanie bieżących napraw i koniecznych remontów powoduje postępującą destrukcję budynków, a w konsekwencji również trwałą utratę ich wartości historycznych.

Wprowadzanie nowej zabudowy mieszkalnej na obszarze założenia urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków nie stanowi zagrożenia dla historycznego układu przestrzennego, ponieważ każdorazowo uzgadniane jest z organem ochrony zabytków. Natomiast niekorzystnym zjawiskiem mającym negatywny wpływ na wnętrza urbanistyczne jest wypadanie historycznej zabudowy gospodarczej zlokalizowanej na zapleczach działek, która również kształtuje strukturę przestrzenną miasta.

2) ruchomych

Bardzo dużym zagrożeniem dla obiektów i zabytków ruchomych stanowiących ich wystrój i wyposażenie jest zużyta, uszkodzona lub niewłaściwie założona instalacja elektryczna narażająca sam budynek, jak i jego wyposażenie na pożar, a także brak odpowiedniego zabezpieczenia przeciwpożarowego i antywłamaniowego.

3) archeologicznych

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych na terenie miasta Chodzieży są wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych. Należą do nich planowane na najbliższe lata:

- ☐ rewitalizacja śródmieścia miasta Chodzieży;
- ☐ rewitalizacja rynku;
- ☐ rewitalizacja boiska przy ulicy Zwycięstwa przy promenadzie;
- ☐ budowa trasy S11;
- ☐ przebudowa sieci wodociągowej na terenie miasta;
- ☐ rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta;
- ☐ rozbudowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta;
- ☐ przebudowa dróg;
- ☐ budowa budynków mieszkalnych, usługowych i gospodarczych;
- ☐ budowa infrastruktury drogowej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie oraz wypełnianie przez inwestorów wytycznych konserwatorskich zawartych w decyzjach i opiniach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.2. Ochrona zabytków nieruchomych i dziedzictwa archeologicznego wynikająca ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży zostało przyjęte Uchwałą Nr LII/384/2022 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 26 września 2022 r.

Podstawowym zadaniem studium jest określenie polityki przestrzennej na obszarze miasta Chodzieży, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia studium są wprowadzane w życie poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego miasta Chodzieży studium zawiera następujące zapisy:

W rozdziale I punkcie 3 *Uwarunkowania kulturowe miasta Chodzieży* zawarto analizę historycznego rozwoju układu przestrzennego miasta, charakterystykę jego historycznej zabudowy, ocenę wartości krajobrazu kulturowego oraz wykaz obiektów objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków i wykaz obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Określono również szczegółowe wnioski konserwatorskie w formie zapisów:

- zachowanie charakteru urbanistycznego miasta Chodzieży wynika z uwarunkowań kulturowych oraz krajobrazowych;
- zabytkowy układ urbanistyczny, wpisany do rejestru zabytków (nr rej. A – 98 z dnia 17.03.1956 r.), uznany jest jako obszar szczególnie ważny, jako świadectwo historyczne, na którym elementy dawnego układu przestrzennego zachowane zostały w dobrym stanie. W obrębie tej strefy najważniejsze jest zachowanie jej poszczególnych części składowych;
- ochronie konserwatorskiej podlega zachowanie historycznego układu przestrzennego, tj.:
 - ☐ historyczne podziały gruntów – zalecane jest utrzymanie dotychczasowych podziałów w celu nie dopuszczenia do zatarcia pierwotnej koncepcji planistycznej;
 - ☐ układ ulic wraz z ich historycznie ukształtowanymi granicami i liniami zabudowy – ochronie i opiece podlegają szerokość i podziały wewnętrzne ciągów komunikacyjnych, a także historycznie utrwalone linie zabudowy;
 - ☐ historyczne nawierzchnie ulic, placów i chodników;
 - ☐ tereny zielone powszechnie dostępne, a w szczególności kompozycje wewnętrzne oraz szata roślinna;
 - ☐ zabudowa miasta, tj. zabudowa sakralna, rezydencjonalna, mieszkalna, użyteczności publicznej, handlowa, przemysłowa i gospodarcza oraz obiekty infrastruktury technicznej w odniesieniu do historycznie ukształtowanych parametrów, a w szczególności gabarytów, ukształtowania brył, konstrukcyjnych

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

i stylistycznych podziałów elewacji oraz wysokości kondygnacji, kondycji technicznej substancji zabytkowej (w szczególności stylistyki bryły, wystroju elewacji, w tym kolorystyki i faktury, pokryć dachów i stolarki z okuciami);

- ☐ reklamy wizualne umieszczane na budynkach, jak również wolnostojące – konieczne podporządkowanie rozwiązań technicznych, wielkości i stylistyki reklam do historycznego kontekstu ich lokalizacji;
 - ☐ nowe elementy przestrzenne poprzez odpowiednie wkomponowanie ich w historyczną przestrzeń.
- obowiązują następujące zasady ochrony obszarów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków:
 - ☐ trwałe zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej;
 - ☐ utrzymanie, ewentualnie rewaloryzacja otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem;
 - ☐ opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi, dotyczącymi ochrony zabytków.

W rozdziale I w punkcie 8 *Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego miasta i wymogów jego ochrony* ujęto następujące zapisy:

- struktura miasta Chodzieży opiera się o historyczny układ urbanistyczny, skupiony wokół terenu dawnego zamku i obszaru miasta lokacyjnego, które zabudowało się wokół prostokątnego rynku. Układ ten jest rozczłonkowany i niejednorodny, co odzwierciedla fazy rozwoju miasta. Strefa centralna miasta, objęta zabytkowym założeniem urbanistycznym, składa się głównie ze szczytowych XVIII i XIX-wiecznych domów tkaczy, kamienic o wielkości i formach typowych dla architektury XIX i 1 połowy XX wieku, budynków użyteczności publicznej oraz kościoła. Na terenie tym znajduje się kilka obiektów dewaloryzujących, do których należą współczesne pawilony handlowe oraz wielopiętrowe budynki mieszkalne;
- ze względu na istniejącą strukturę przestrzenną miasta Chodzieży, istotną kwestią w procesie planowania przestrzennego jest ochrona zabytkowej zabudowy oraz wartości przyrodniczych i kulturowych miasta;
- w zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się uwarunkowania kulturowe, co wyraża się w dbałości o zabytki architektoniczne czy szanowaniu stref ochrony konserwatorskiej. Można ogólnie stwierdzić, że zagospodarowanie przestrzenne obszaru jest zgodne z uwarunkowaniami kulturowymi.

W rozdziale II *Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży* w punkcie 2 określono ogólne zasady zagospodarowania przestrzeni, które należy uwzględniać w zagospodarowaniu terenów, m.in.:

- harmonijne rozwijanie przestrzeni publicznych – ulic i placów;
- ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego, takich jak: zabytkowe dzielnice, budynki, dominanty przestrzenne i widokowe, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte, respektowanie zaleceń wynikających z przepisów ochronnych;
- podnoszenie wymogów architektonicznych, szczególnie w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach śródmieścia oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ochrona zabytkowych budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz innych elementów charakterystycznych dla architektury miejskiej.

W rozdziale III: *Polityka przestrzenne miast* w punkcie 7 *Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej* zawarto szczegółowy zapis:

- ze względu na wysokie walory kulturowe i historyczne zachowanych obiektów oraz układów zabytkowych, należy dążyć do zachowania historycznego dziedzictwa Chodzieży poprzez odpowiednie działania konserwatorskie. Studium nakreśla podstawowy kierunek tych działań oraz ramowy program ochrony poszczególnych obiektów i obszarów na obszarze administracyjnym miasta. Szczególną uwagę należy zwrócić na:
 - ☐ historyczną kompozycję urbanistyczną;
 - ☐ strukturę zagospodarowania przestrzennego, a w szczególności dominanty, zespoły zabytkowych parków i cmentarzy;
 - ☐ budynki i budowle posiadające cechy zabytków;
 - ☐ regionalne formy budownictwa (tradycja budowlana związana z zastosowaniem rozwiązań technologicznych, materiałowych i kompozycyjnych);
 - ☐ elementy małej architektury (kapliczki, krzyże, pomniki, figury itp.);
 - ☐ pozostałości fortyfikacji i innych elementów historycznego zagospodarowania przestrzeni (mury, bramy, furty, ogrodzenia, urządzenia związane z obiektami historycznymi itp.);
 - ☐ pozostałości dawnych zakładów przemysłowych posiadających cechy zabytków oraz dających świadectwo historycznego rozwoju miasta.
- zabiegi konserwatorskie mają na celu przede wszystkim:
 - ☐ zachowanie walorów historycznych;
 - ☐ podkreślenie ciągłości historycznej w kontekście rozwoju przestrzennego miasta;
 - ☐ wyeksponowanie regionalnej odrębności;
 - ☐ eliminację elementów zagrażających ochronie i eksponowaniu zabytków;
 - ☐ adaptację i modernizację obiektów do współczesnych potrzeb;
 - ☐ zachowanie równowagi pomiędzy ochroną dóbr kultury a rozwojem przestrzennym.
- dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, w obrębie zespołów stanowisk archeologicznych, ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych podczas realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, jak również z zadaniami inwestycyjnymi związanymi z szerokopłaszczyznowymi pracami ziemnymi. Rodzaj i zakres niezbędnych badań archeologicznych określi wojewódzki konserwator zabytków. Na prowadzenie badań archeologicznych istnieje obowiązek uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi.

W punkcie 8 *Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym*, jako obszar i jeden z celów wymienia się ochronę i rewaloryzację nieruchomości stanowiących zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5.3. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Miasto Chodzież posiada obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w którym granicami obszaru objętego planem są granice administracyjne miasta (zwyciężeniem uchwalonych wcześniej obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących fragmenty miasta). Przedmiotowy plan, podjęty uchwałą nr XXXVIII/357/06 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 29 maja 2006 roku, wprowadza następujące zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego:

- na obszarze objętym planem uwzględnia się granice obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów szczególnych, w tym zabytkowy układ urbanistyczny miasta;
- w zabytkowym układzie urbanistycznym miasta zachowuje się ulice, w istniejących liniach rozgraniczających, a ponadto wprowadza się:
 - ☐ zakaz zmiany istniejących linii zabudowy, tworzących pierzeje ulic,
 - ☐ nakaz nawiązywania gabarytów projektowanych obiektów do istniejących, kształtujących przeważający gabaryt kwartału zabudowy,
 - ☐ zachowanie, w rozwiązaniach architektonicznych, pionowych podziałów elewacji, zgodnych z podziałem działek,
 - ☐ zakaz lokalizowania w głębi działki budynków wyższych niż budynek zlokalizowany w pierzei ulicy,
 - ☐ nakaz nawiązywania form dachu do zabudowy oraz nawiązywania podziałów poziomych, w szczególności okapów,
 - ☐ budynki realizowane na obszarze zabytkowym winny charakteryzować się wysoką jakością materiałów wykończeniowych, materiałem elewacyjnym zbliżonym do stosowanych w obiektach zabytkowych, jak również niewyróżniającą się kolorystyką,
 - ☐ na obszarze zabytkowego układu urbanistycznego nie lokalizuje się obiektów ze ścianami zewnętrznymi licowanymi blachą.
- na obszarze objętym planem ochrona konserwatorska obejmuje:
 - ☐ założenie urbanistyczne miasta, wpisane do rejestru zabytków,
 - ☐ obiekty wpisane do rejestru zabytków,
 - ☐ obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków, określone w niniejszej uchwale,
 - ☐ zaewidencjonowane stanowiska archeologiczne.
- na rysunkach planu oznaczono granice założenia urbanistycznego miasta, stanowiska archeologiczne, obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Opisano także zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków i figurujących w ewidencji:
 - ☐ do robót budowlanych prowadzonych na obszarze założenia urbanistycznego miasta oraz w stosunku do obiektów wpisanych do rejestru zabytków mają zastosowanie odpowiednie przepisy Prawa budowlanego i ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 - ☐ do robót budowlanych prowadzonych na obiektach ujętych w gminnej ewidencji zabytków i objętych ochroną na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego mają zastosowanie odpowiednie przepisy Prawa budowlanego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- dla ochrony dziedzictwa archeologicznego obszaru objętego planem ustala się obowiązek zgłaszania prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu do Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu prac archeologicznych na następujących obszarach:
 - ☐ zabytkowego założenia urbanistycznego miasta,
 - ☐ zaewidencjonowanych stanowisk archeologicznych.

Ponadto miasto Chodzież posiada 65 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z których 28 zawiera zapisy uwzględniające ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego. Dla pozostałych obszarów inwestycje wykonywane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

1. Uchwała nr XXIX/278/2001 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 07 sierpnia 2001 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 113 poz. 2161 z dnia 14.09.2001 r.) w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy Wojska Polskiego
 - w stosunku do starego miasta w Chodzieży wpisanego do rejestru zabytków, którego część stanowi obszar objęty planem, oznaczony na rysunku planu, wprowadzono zapisy:
 - ☐ zachowanie linii historycznej zabudowy od strony ul. Wojska Polskiego i ul. Rynek, oznaczonej na rysunku obowiązującymi liniami zabudowy,
 - ☐ obowiązek uzgadniania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z organem ochrony dóbr kultury przed wydaniem tej decyzji,
 - ☐ obowiązek uzyskania zezwolenia organu ochrony dóbr kultury przed wszczęciem postępowania dotyczącego podziału nieruchomości,
 - ☐ obowiązek uzyskania zezwolenia organu ochrony dóbr kultury na wszelkie prace polegające na budowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie, odbudowie itp.
2. Uchwała nr XLII/384/2002 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 25 lipca 2002 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 118 poz. 3293 z dnia 27.09.2002 r.) w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży na obszarze położonym przy ulicy 3 Maja
 - w planie oznaczono obiekt kubaturowy oraz określono zasady jego rekonstrukcji i rozbudowy, które powinny być prowadzone zgodnie z wytycznymi Konserwatora Zabytków.
3. Uchwała nr XLIII/396/2002 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 08 sierpnia 2002 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 118 poz. 3296 z dnia 27.09.2002 r.) w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży na obszarze działek oznaczonych numerami ewidencyjnymi 3440/11 i 3440/14 położonych w Chodzieży przy ulicy Świętokrzyskiej
 - dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono zapis wskazujący konieczność wyprzedzającego powiadamiania Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Konserwatora Zabytków Archeologicznych oraz Konserwatora

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Przyrody o zamiarze przystąpienia do wykonywania prac ziemnych przy realizacji obiektów kubaturowych i podziemnego uzbrojenia technicznego.

4. Uchwała nr IX/109/2003 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 15 września 2003 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 178 poz. 3305 z dnia 18.11.2003 r.) w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Karczewnik
 - w planie wymieniono dawny pałacyk myśliwski (z pocz. XX w.) będący pod ochroną konserwatorską i ustalono następujące warunki zabudowy i zagospodarowania:
 - ☐ zachowanie podstawowej formy architektonicznej obiektu z wyłączeniem elementów bryły i detalu architektonicznego pochodzących z przebudowy po pożarze;
 - ☐ obowiązek uzyskania wytycznych konserwatorskich dotyczących warunków adaptacji obiektu oraz kompleksowego przywrócenia właściwej formy obiektu.
5. Uchwała nr XVII/178/2004 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 26 maja 2004 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 117 z dnia 22.07.2004 r.) o miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulic: Buszczaka, Jagiełły i Młyńskiej
 - teren objęty planem położony jest na obszarze chronionego układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków, w zakresie ochrony konserwatorskiej wprowadzono zasady:
 - ☐ zlecenie stałego nadzoru konserwatorskiego nad całością prac ziemnych;
 - ☐ prowadzenie wszelkich prac budowlanych w istniejącym obiekcie przeznaczonym w planie do rewitalizacji pod nadzorem konserwatorskim ze szczególnym uwzględnieniem relikwów budowli średniowiecznej;
 - ☐ sposób zagospodarowania i kształtowania nowej zabudowy winien uwzględniać bezpieczeństwo i należyte warunki zachowania relikwów historycznych;
 - ☐ wszelkie działania inwestycyjne na obszarze planu muszą uzyskać uzgodnienie i zezwolenie służb konserwatorskich.
 - na rysunku planu oznaczono budynek produkcyjny po byłej fabryce porcelitu wraz z relikwami zabytkowej budowli średniowiecznego zamku, dla którego ustalono następujące zasady ochrony konserwatorskiej:
 - ☐ prace adaptacyjne, na etapach projektowania i realizacji bryły zewnętrznej, należy podporządkować rewitalizacji i pracom konserwatorskim części zabytkowych;
 - ☐ dopuszcza się drobne rozbiórki i korekty bryły zewnętrznej w sposób zapewniający pełną ochronę zlokalizowanych wewnątrz części zabytkowych;
 - ☐ zachować należy w stopniu maksymalnym reminiscencje historyczne starej zabudowy fabrycznej – elewacje ceglane;
 - ☐ wszelkie prace projektowe i realizacyjne należy uzgodnić ze służbami konserwatorskimi.
6. Uchwała nr XXVI/263/2005 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 06 czerwca 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 113 poz. 3056 z dnia 26.07.2005 r.) w sprawie zmiany

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Topolowej

- dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed przystąpieniem do robót ziemnych zakresu nadzoru archeologicznego, przy wykonywaniu wykopów pod inwestycję.

7. Uchwała nr V/40/07 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 stycznia 2007 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 33 poz. 832 z dnia 12.03.2007 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Karczewnik

- dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono ustalono obowiązek zgłaszania prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem lub zabudową terenu, do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w celu ustalenia prac archeologicznych.

8. Uchwała nr V/41/07 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 stycznia 2007 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 33 poz. 833 z dnia 12.03.2007 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy Leopolda Staffa

- dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono obowiązek zgłaszania prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem lub zabudową terenu, do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w celu ustalenia prac archeologicznych.

9. Uchwała nr XXVI/223/08 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 września 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 189 poz. 3141 z dnia 06.11.2008 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulic Wojska Polskiego i Krasieńskiego

- dla ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków ustala się warunki zabudowy:
 - ☐ zakaz zmiany formy budynku i geometrii dachu;
 - ☐ nakaz zachowania materiału elewacyjnego oraz detalu architektonicznego;
 - ☐ nakaz stosowania stolarki nawiązującej do form historycznych.
- w przypadku rozbiórki budynku, z zastosowaniem przepisów odrębnych, dla ochrony dziedzictwa archeologicznego ustala się, na całym obszarze objętym planem, obowiązek zgłaszania prac ziemnych, związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu, do Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu prac archeologicznych.

10. Uchwała nr LII/455/10 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 28 września 2010 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 237 poz. 4435 z dnia 25.11.2010 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Buszczaka

- w celu ochrony dziedzictwa kulturowego, dla wyznaczonych terenów zabudowy usługowej ustalono następujące warunki przekształceń oraz zabudowy i zagospodarowania:
 - zachowanie istniejącego budynku; dopuszcza się przekształcenie na cele powiązania z projektowaną zabudową z wyłączeniem nadbudowy;
 - projektowana zabudowa o wysokości I-II kondygnacji – w tym poddasze użytkowe przy dachu wysokim wielospadowym, w tym naczółkowym

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

symetrycznym o kącie nachylenia głównych połaci dachowych 30–45°; dopuszcza się wysokość III kondygnacji (w tym poddasze użytkowe) wyłącznie przy zastosowaniu identycznej formy dachu (mansardowy), jak na budynku istniejącym i wysokości nie większej niż 12.5m powyżej poziomu terenu; obowiązek uzgodnienia projektu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;

11. Uchwała nr LII/457/10 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 28 września 2010 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 237 poz. 4437 z dnia 125.11.2010 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy Wojska Polskiego

- na obszarze planu znajdującego się w strefie A starego miasta, dla którego mają zastosowanie przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wprowadzono następujące zapisy:
 - realizacja nowego obiektu nie wpłynie na pogorszenie stanu technicznego obiektu zabytkowego znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie inwestycji, tj. przy ul. Wojska Polskiego 30;
 - obowiązek uzyskania pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie robót przy zabytku – zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z inwestycją ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych w zakresie uzgodnionym pozwoleniem Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na badania archeologiczne, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.

12. Uchwała nr IV/21/11 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 16 lutego 2011 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 112 poz. 1886 z dnia 26.04.2011 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulic Wojska Polskiego i Staszica

- dla wyznaczonych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ustalono następujące warunki przekształceń oraz zabudowy i zagospodarowania: teren – 1MN – teren istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej położonej w granicach zabytkowego układu urbanistycznego miasta:
 - obowiązek trwałego zachowania elementów historycznego założenia urbanistycznego, takich jak linia zabudowy tworząca pierzeję ul. Wojska Polskiego, przeważające gabaryty istniejących obiektów, pionowe podziały elewacji zgodne z podziałem działek; zakaz lokalizacji ryzalitów, wykuszy, wejść i schodów zewnętrznych, ramp, pochylni, zadaszeń itp. elementów związanych z budynkiem w pierzei ul. Wojska Polskiego;
 - zakaz realizacji nowych budynków mieszkalnych, z wyłączeniem działki nr ewid. 2640/1, z zastrzeżeniem pkt 1g, dla której ustala się możliwość realizacji nowego budynku mieszkalnego: budynek dwukondygnacyjny (w tym poddasze użytkowe z zakazem stosowania ścianki kolankowej), dach symetryczny dwuspadowy o nachyleniu połaci od 40° do 50°, doświetlenie poddasza wyłącznie przy użyciu okien w szczytach budynku lub okien połaciowych – obowiązek uzyskania uzgodnienia zakresu prac i uzyskania

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace przy zabytku lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków;
- zakaz nadbudowy oraz zmiany istniejącego kąta nachylenia połaci dachowych budynków mieszkalnych i gospodarczych, z dopuszczeniem dla budynku mieszkalnego na działce nr ewid. 2643 zmiany stropodachu płaskiego na dach symetryczny połaciach nachylonych nie mniej niż 15° i nie więcej niż 45° z zakazem stosowania ścianek kolankowych;
 - zakaz stosowania na elewacjach i dla pokryć dachowych kolorów pełnych np. zieleni, błękitu, fioletu; pokrycia dachowe i elewacje o niewyróżniającej się kolorystyce winny charakteryzować się wysoką jakością materiałów wykończeniowych (zakaz licowania ścian zewnętrznych blachą);
 - obowiązek uzyskania uzgodnienia zakresu prac i uzyskania pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace przy zabytku lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków.
13. Uchwała nr V/36/11 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 marca 2011 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 145 poz. 2331 z dnia 26.05.2011 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Jagielly
- w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej ustalono obowiązek uzgadniania z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków prac ziemnych związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu celem uzyskania pozwolenia WWKZ na prace archeologiczne przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę.
14. Uchwała nr XII/86/11 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 29.09.2011 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 329 poz. 5515 z dnia 07.12.2011 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Fabrycznej
- w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej ustalono obowiązek prowadzenia badań archeologicznych podczas prac ziemnych, przy realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem przedmiotowego terenu, zakres których określi pozwolenie WWKZ na badania archeologiczne, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę.
15. Uchwała nr XXVII/229/2012 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 27 września 2012 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 1549 z dnia 14.02.2013 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy Makuszyńskiego
- dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, na obszarze objętym planem ustalono obowiązek prowadzenia przy realizacji inwestycji badań archeologicznych, zakres których określi pozwolenie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na badania archeologiczne, które należy uzyskać przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę.
16. Uchwała nr XXVII/230/2012 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 27 września 2012 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 5596 z dnia 26.11.2012 r.) w sprawie

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Noteckiej

- dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego wprowadzono obowiązek prowadzenia przy realizacji inwestycji badań archeologicznych, zakres których określi pozwolenie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na badania archeologiczne, które należy uzyskać przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę.

17. Uchwała nr XXXIX/343/2013 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 24 października 2013 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 6468 z dnia 19.11.2013 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy Wojska Polskiego

- w związku z koniecznością ochrony konserwatorskiej Starego Miasta w Chodzieży, którego część stanowi obszar objęty niniejszym planem ustalono obowiązek:
 - zachowania linii historycznej zabudowy od strony ul. Wojska Polskiego, oznaczonej na rysunku obowiązującymi liniami zabudowy;
 - uzyskiwanie stosownych opinii, uzgodnień i zezwoleń na wykonywanie prac.

18. Uchwała nr XLV/391/2014 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 27 marca 2014 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 2904 z dnia 05.05.2014 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulicy Nowej

- na obszarze objętym planem zlokalizowane są zabytki objęte formą ochrony zabytków poprzez wpis do rejestru zabytków oraz budynki wpisane do ewidencji zabytków Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, obejmujące:
 - obiekty wpisane do rejestru zabytków:
 - a) budynek usługowo-mieszkaniowy, ul. Adama Mickiewicza nr 3,
 - b) łamus tkacki, ul. Nowa;
 - obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków:
 - a) budynki mieszkalne – ul. Nowa nr 2, 3, 4, 6, 7,
 - b) budynek mieszkalny – ul. Adama Mickiewicza nr 5 oraz nr 3A – budynek usługowy,
 - c) gołębnik – ul. Nowa;
 - część niezabudowaną działek nr ewid. 1691 i 1693, w obszarze ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego miasta, wpisanego do rejestru zabytków.
- dla ochrony krajobrazu kulturowego, stanowiącego otoczenie historycznego układu urbanistycznego miasta, w ustaleniach planu zapewnia się ochronę:
 - ww. zabytkowych obiektów;
 - układu urbanistycznego zespołu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej ul. Nowej, obejmujących tereny MW1 ÷ MW6, tym budynki ujęte w gminnej ewidencji zabytków;
 - terenów zieleni urządzonej parku miejskiego i zieleni wewnątrzosiedlowej, o których mowa w §11 i §12.3.
- dla wszystkich obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków mają zastosowanie przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawy Prawo budowlane.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

19. Uchwała nr LI/442/2014 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 września 2014 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 6229 z dnia 20.11.2014 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy T. Siejaka

- ustalono ochronę zabytków archeologicznych stanowiących pozostałości historycznego osadnictwa oraz relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej - dla całego terenu wprowadzono obowiązek prowadzenia przy realizacji inwestycji badań archeologicznych, których zakres określi pozwolenie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na badania archeologiczne, które należy uzyskać przed wydaniem pozwolenia na budowę.

20. Uchwała nr XVII/124/2015 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 21 grudnia 2015 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 47 z dnia 04.01.2016 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru śródmiejskiego miasta Chodzieży

- obszar objęty planem, z wyłączeniem fragmentu terenów ulicy Dworcowej i Składowej, zlokalizowany jest w historycznym układzie urbanistycznym miasta Chodzieży, wpisanym do rejestru zabytków oraz w strefie ochrony stanowisk archeologicznych;
- na rysunku planu oznaczono graficznie granice obszaru historycznego układu urbanistycznego miasta Chodzieży oraz granice ochrony stanowisk archeologicznych, oznaczono również budynki wpisane do rejestru zabytków i ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Ponadto zamieszczono wykaz budynków podlegających ochronie;
- na obszarze planu zostały zachowane obszary przestrzeni publicznej wyznaczone zgodnie z Uchwałą Nr XXXVIII/357/06 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 29.05.2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży, obejmujące:
 - Rynek wraz z zabytkowym kościołem p.w. św. Floriana,
 - ulica Wojska Polskiego, stanowiąca główną oś kompozycyjną zabytkowego układu urbanistycznego miasta,
 - ulica Tadeusza Kościuszki wraz z zielenią urządzoną.
- w planie ujęto zapisy dotyczące ochrony krajobrazu kulturowego i zabytków:
 - strefa konserwatorska ustanowiona została w celu ochrony kompozycji przestrzennej i formy architektonicznej obiektów na obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta Chodzieży, w tym:
 - 1) zachowania układu ulic i ich rozgraniczenia wraz z liniami zabudowy kształtującymi pierzeje ulic;
 - 2) zachowania terenów istniejącej zieleni;
 - 3) ochrony obiektów zabytkowych, w szczególności ich gabarytów, stylu form architektonicznych oraz zagospodarowania ich otoczenia;
 - 4) ochrony stanowisk archeologicznych.
- zakres ochrony obszaru objętego planem obejmuje:
 - 1) zachowanie historycznego stylu zabudowy, odnoszącego się do historycznych podziałów działek, a dla nowej zabudowy, poprzez stosowanie pionowych podziałów elewacji;
 - 2) zachowanie gabarytów istniejących obiektów, w szczególności ich wysokości, a w przypadku nowej zabudowy – wysokości w odniesieniu

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- do zabudowy sąsiadującej, zgodnej z zasadami określonymi w §11 ust. 1 pkt 3 lit. b;
- 3) zachowanie stylu i form elewacji obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej oraz zastosowanie w nowych obiektach analogicznych form architektonicznych do występujących w budynkach zabytkowych w odniesieniu do obiektów na obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta;
- 4) zagospodarowanie przestrzeni publicznych ulic i placów, z ograniczeniem umieszczania reklam na budynkach oraz wolno stojących reklam i nadziemnych budowli infrastruktury technicznej, w szczególności na obszarze Rynku – Starego Miasta i Nowego Miasta – ul. T. Kościuszki oraz placu M. Kopernika i ul. J. Raczkowskiego, jako podstawowych elementów struktury staromiejskiego układu urbanistycznego, na obszarze objętym planem.
- wprowadzono zapis dotyczący ochrony dziedzictwa archeologicznego:
 - z wyłączeniem terenów ograniczonych ulicami: T. Kościuszki, Dworcową i Składową, pozostały obszar strefy ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego miasta objęty został ochroną stanowisk archeologicznych. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego obowiązuje:
 - a) prowadzenie badań archeologicznych podczas realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, a wymagających prac ziemnych;
 - b) uzyskanie, przed pozwoleniem na budowę, stosownego pozwolenia na prowadzenie badań archeologicznych.
21. Uchwała nr XXI/150/2016 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 29 marca 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 2526 z dnia 04.04.2016 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy Podgórnej
- w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej ustalono obowiązek uzgadniania z wojewódzkim konserwatorem zabytków prac ziemnych związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu.
22. Uchwała nr XXVI/193/2016 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 14 września 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 5555 z dnia 19.09.2016 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulic: Jagiełły, Buszczaka, Młyńskiej
- w zakresie terenów wymagających określenia zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej ustalono:
 - nakaz uzyskania pozwolenia konserwatora zabytków na wszelkie prace, w tym związane z robotami ziemnymi i budowlanymi, na obszarze założenia urbanistycznego miasta Chodzieży, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-98 decyzją z dnia 17.03.1956 r. - określonego na rysunku planu - zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - nakaz prowadzenia badań archeologiczno-architektonicznych na obszarze założenia urbanistycznego miasta Chodzieży, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-98 decyzją z dnia 17.03.1956 r. - zgodnie z

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- rysunkiem planu, na które należy uzyskać pozwolenie konserwatora zabytków, przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę;
- nakaz zachowania i zabezpieczenia zabytkowych pozostałości zamku, a zwłaszcza istniejącej bryły, jej gabarytów, historycznych elewacji i detalu architektonicznego, w tym nakaz wyeksponowania części zabytkowych murów, stanowiących pozostałości zamku oraz zachowania najstarszych przełączonych otworów okiennych;
- nakaz kompleksowego zagospodarowania terenu usługowego, położonego na obszarze założenia urbanistycznego miasta Chodzieży, z uwzględnieniem historycznej wartości zabytkowych pozostałości zamku;
- nowa zabudowa na obszarze założenia urbanistycznego miasta Chodzieży winna w sposób spójny komponować się z zabytkowymi pozostałościami zamku, z poszanowaniem zasad harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej, z dopuszczeniem przebudowy, rozbudowy i nadbudowy zabytkowych pozostałości zamku, w tym z wykorzystaniem ich jako odrębnego, zadaszonego obiektu, bądź ich wpisania w nową zabudowę z użyciem elementów nowoczesnej architektury, z uwzględnieniem pozostałych ustaleń planu;
- nakaz szczególnej dbałości, w zakresie kształtowania elewacji od strony ulicy Buszczaka, w miejscu gdzie wyznaczona nieprzekraczalna linia zabudowy sytuowana jest na granicy obszaru opracowania planu, z zastosowaniem w maksymalnym stopniu reminiscencji historycznej starej zabudowy fabrycznej - elewacja ceglana z dopuszczeniem zastosowania podcieni.

23. Uchwała nrXXXIII/264/2017 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 27 marca 2017 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 2479 z dnia 31.03.2017 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży przy ulicy Zwycięstwa

- dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono obowiązek prowadzenia przy realizacji inwestycji badań archeologicznych w strefie ochrony konserwatorskiej zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, oznaczonej na rysunku planu, na które należy uzyskać pozwolenie na przeprowadzenie badań archeologicznych przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, zgodnie z przepisami odrębnymi.

24. Uchwała nr VIII/60/2019 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 25 kwietnia 2019 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 4423 z dnia 30.04.2019 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulic: Tadeusza Kościuszki, Stefana Żeromskiego i Władysława Jagiełły

- dla ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków wprowadzono następujące zapisy:
 - w granicach strefy ochrony konserwatorskiej nawarstwień kulturowych miasta obowiązek prowadzenia badań archeologicznych w trakcie prac ziemnych, zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - ochronę obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - w granicach historycznego założenia urbanistycznego miasta:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- a) zachowanie historycznej formy architektonicznej budynków w zakresie stylistyki bryły, wystroju elewacji, w tym kolorystyki i faktury i pokryć dachów,
- b) dla nowych obiektów zastosowanie analogicznych form architektonicznych do występujących w budynkach zabytkowych,
- c) zachowanie historycznego stylu zabudowy, odnoszącego się do historycznych podziałów działek, a dla nowej zabudowy, poprzez stosowanie pionowych podziałów elewacji, zgodnie z podziałami geodezyjnymi działek,
- d) opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z przepisami odrębnymi.

25. Uchwała nr X/67/2019 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 27 maja 2019 roku (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 5322 z dnia 30.05.2019 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży w rejonie ulic: Młyńskiej i Władysława Jagiełły

- dla ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków wprowadzono następujące zapisy:
 - na terenach 1MW/U, 2MW/U, U, U/MN, KDL, KDD, KDxp w granicach strefy "W" ochrony stanowisk archeologicznych obszaru staromiejskiego miasta Chodzieży wpisanej do rejestru zabytków pod numerem A-98 decyzją z dnia 17.03.1956r. ustalono ochronę zabytku archeologicznego i wymóg przeprowadzenia badań archeologicznych w trakcie prac ziemnych, zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - na terenach 1MN, 2MN, zgodnie z oznaczeniem na rysunku planu zlokalizowane są budynki ujęte w gminnej ewidencji zabytków:
 - a) dom mieszkalny przy ulicy Stefana Żeromskiego 31,
 - b) dom mieszkalny przy ulicy Stefana Żeromskiego 33,
 - na terenach 1MN, 2MN ochronę budynków ujętych w gminnej ewidencji zabytków, określonych na rysunku planu, zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - na terenach U, 2MW/U, U/MN, KDL, KDD, KDxp w granicach założenia urbanistycznego miasta XVIII w. nakaz zachowania przepisów odrębnych w szczególności w zakresie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

26. Uchwała nr XXXVIII/287/2021 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 27 września 2021 r., w (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 7320 z dnia 05.10.2021 r.) sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w części północno - wschodniej miasta Chodzieży

- w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej wprowadzono następujące zapisy:
 - ☐ ochronę konserwatorską:
 - a) obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, oznaczonych na rysunku planu,
 - b) zespołów stanowisk archeologicznych, ujętych w gminnej ewidencji zabytków, oznaczonych na rysunku planu;
 - ☐ dla obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków ustala się:
 - a) nakaz uzyskania opinii wydanej przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi na:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- prowadzenie prac budowlanych (w tym rozbiórkowych), konserwatorskich, restauratorskich w szczególności mających wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego budynków, jak wymiana stolarki otworowej, wymiana pokrycia dachu, termoizolacje, malowanie elewacji, modernizacje,
- b) nakaz zachowania lub w uzasadnionych przypadkach odtworzenia bryły historycznego budynku i kształtu dachu, przy czym dopuszcza się: adaptację poddasza, zmianę wyglądu bryły budynku od podwórza,
 - c) zakaz stosowania zewnętrznego ocieplenia ścian dla budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną,
 - d) nakaz zachowania lub odtworzenia detalu architektonicznego elewacji zewnętrznej, w szczególności elewacji frontowej na podstawie zachowanego fragmentu detalu lub ikonografii,
 - e) zakaz stosowania blachy dachówkopodobnej lub gontu bitumicznego jako pokrycia dachu,
 - f) kolorystykę elewacji w nawiązaniu do historycznych tendencji kolorystycznych występujących na danym terenie.
- w granicach stanowisk archeologicznych prowadzenie badań archeologicznych podczas prac ziemnych przy realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu oraz uzyskanie pozwolenia konserwatora zabytków na prowadzenie badań archeologicznych.
27. Uchwała nr XLIV/315/2021 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 grudnia 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 387 z dnia 13.01.2022 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży, w rejonie ul. Władysława Jagiełły – etap II
- w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków ustalono ochronę konserwatorską obiektu ujętego w gminnej ewidencji zabytków, oznaczonego na rysunku planu (RESTAURACJA "Wodny Zamek" ul. Ujska 43, mur., ok. 1904 r.);
 - dla obiektu ujętego w gminnej ewidencji zabytków ustala się:
 - ☐ nakaz uzyskania opinii wydanej przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi na: prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, restauratorskich w szczególności mających wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego budynków, tj. przebudowy, rozbudowy, nadbudowy, remonty elewacji, remonty dachu i wymiana pokrycia dachowego, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz prace przy historycznym wyposażeniu wewnątrz obiektu;
 - ☐ nakaz zachowania historycznego wyglądu bryły i elewacji poprzez:
 - a) zachowanie wyglądu i wystroju elewacji poprzez zachowanie detali architektonicznych, wymiarów i wykrojów otworów okiennych i drzwiowych,
 - b) zachowanie istniejącej wysokości i kształtu dachu,
 - c) zachowanie bryły i gabarytów obiektu.
28. Uchwała nr XLIX/369/2022 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 23 czerwca 2022 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 4952 z dnia 30.06.2022 r.) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chodzieży, w rejonie ulic: Wojska Polskiego, Stanisława Staszica, Zdrojowej i Świątokrzyskiej

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych ustalono:
 - 1) nakaz zachowania i ochrony konserwatorskiej następujących obiektów wpisanych do rejestru zabytków, wskazanych na rysunku planu, zgodnie z przepisami odrębnymi:
 - a) dom tkacza przy ul. Wojska Polskiego nr 33, XVIII/XIX w. - nr rej. A - 201/1000 z dnia 11 marca 1970 r. (ob. nr 603/Wlkp/A),
 - b) dom tkacza przy ul. Wojska Polskiego nr 37, XVIII/XIX w. - nr rej. A - 203/1002 z dnia 11 marca 1970 r. (ob. nr 604/Wlkp/A),
 - c) dom tkacza przy ul. Wojska Polskiego nr 39, XVIII/XIX w. - nr rej. A - 202/1001 z dnia 11 marca 1970 r. (ob. nr 625/Wlkp/A),
 - d) dom tkacza przy ul. Wojska Polskiego nr 41, XVIII/XIX w. - nr rej. A - 207/1006 z dnia 11 marca 1970 r. (ob. nr 597/Wlkp/A),
 - e) dom tkacza przy ul. Wojska Polskiego nr 47, XVIII/XIX w. - nr rej. A - 727 z dnia 15 czerwca 1992 r. (ob. nr 598/Wlkp/A),
 - f) dom tkacza przy ul. Wojska Polskiego nr 49, XVIII/XIX w. - nr rej. A - 714 z dnia 31 października 1990 r. (ob. nr 600/Wlkp/A);
 - 2) nakaz zachowania obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz ich wysokości, wskazanych na rysunku planu:
 - ☐ dom przy ul. Wojska Polskiego nr 29, XIX/XX w.,
 - ☐ dom przy ul. Wojska Polskiego nr 31, XVIII/XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Wojska Polskiego nr 35, XVIII/XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Wojska Polskiego nr 43, XVIII/XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Wojska Polskiego nr 45, XVIII/XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Wojska Polskiego nr 51, XIX/XX w.,
 - ☐ zespół domu przy ul. Grudzińskich 1:
 - a) dom, ok. 1890 r.,
 - b) budynek gospodarczy, pocz. XX w.,
 - ☐ dom nr 3 przy ul. Grudzińskich, k. XIX w., nadbudowany w 1926 r.,
 - ☐ dom przy ul. Buczkowskiej 12, poł. XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Buczkowskiej 14, poł. XIX w., k. XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Buczkowskiej 22, poł. XIX w., k. XIX w., k. XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Buczkowskiej 24 i 24a, k. XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Buczkowskiej 30, XIX/XX w.,
 - ☐ dom przy ul. Buczkowskiej 32, k. XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Buczkowskiej 34, k. XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Świętokrzyskiej 7, ok. 1907 r.
 - ☐ dom przy ul. Świętokrzyskiej 15, ok. 1912 r.,
 - ☐ dom przy ul. Świętokrzyskiej 29, ok. 1909 r.,
 - ☐ dom przy ul. Świętokrzyskiej 33, ok. 1905 r.,
 - ☐ dom przy ul. Świętokrzyskiej 39, k. XIX w.,
 - ☐ dom przy ul. Zdrojowej 9, ok. 1908 r.,
 - ☐ dom przy ul. Zdrojowej 11, ok. 1908 r.,
 - ☐ dom przy ul. Zdrojowej 13, 1912 r.,
 - ☐ dom przy ul. Zdrojowej 15, 1912 r.,
 - ☐ dom przy ul. Zdrojowej 23, ok. 1911 r.,
 - ☐ dom przy ul. Zdrojowej 25, ok. 1932 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- 3) dla obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków:
 - a) zachowanie wyglądu i wystroju elewacji poprzez zachowanie wymiarów i wykrojów otworów okiennych i drzwiowych, zachowanie istniejącej wysokości i kształtu dachu oraz zachowanie bryły i gabarytów obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
 - b) zakaz lokalizacji paneli fotowoltaicznych oraz okien połaciowych, z wyjątkiem tylnych połaci dachowych, niewidocznych od strony dróg;
 - c) zakaz lokalizacji rolet zewnętrznych na obiektach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków;
- 4) dopuszczenie lokalizacji nowej zabudowy na terenie 1MN/U wyłącznie jako kontynuacji i nawiązania do parametrów, wyglądu i wystroju elewacji istniejących obiektów zabytkowych;
- 5) w granicach strefy ochrony konserwatorskiej średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych układu urbanistycznego miasta Chodzieży, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem rejestru A - 98 decyzją z dnia 17 marca 1956 r., wskazanej na rysunku planu, nakaz prowadzenia badań archeologicznych podczas prac ziemnych przy realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, zgodnie z przepisami odrębnymi

Zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wynikają z treści zawartej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i każdorazowo są uzgadniane z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5.4. Uwarunkowania wynikające z dokumentów wykonanych przez Gminę Miejską Chodzież

5.4.1. Strategia Rozwoju Miasta Chodzieży na lata 2014 - 2024

Strategia Rozwoju Miasta Chodzieży na lata 2014 – 2024 została przyjęta uchwałą nr VI/39/2015 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 marca 2015 r.

Najważniejszym, wyjściowym elementem strategii jest wizja miasta, która określa pożądany przez mieszkańców jego wizerunek w perspektywie najbliższych kilkunastu lat. Misja określa kierunek rozwoju miasta i priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Określona w strategii wizja miasta jest następująca: *Chodzież – „Zielony Zakątek Wielkopolski”, to miasto o wyjątkowych walorach przyrodniczo - krajobrazowych, nazywane „Szwajcarią Chodzieską”. To doskonała życiowa przystań dzięki spokojnemu, zadbanemu otoczeniu, dostępności usług i miejsc pracy oraz wielu możliwościom atrakcyjnego spędzania wolnego czasu.*

Niniejszy dokument formułuje trzy cele strategiczne rozwoju Chodzieży, których realizacja powinna przyczynić się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju miasta, określonego w wizji:

1. Satysfakcjonująca praca w mieście lub w jego okolicach,
2. Atrakcyjne warunki zamieszkania w Chodzieży,
3. Dogodne warunki rozwoju i relaksu w mieście.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Założenia strategii nie uwzględniają włączenia zabytków i dziedzictwa kulturowego w rozwój miasta w planowanym okresie. W programie *Rozwój turystyki* nie wspomniano o walorach i wartościach historycznych miasta, o jego zabytkach np. pozostałościach średniowiecznego zamku, fabryce porcelany, zespole zabytkowych domów tkaczy, kształtujących charakter i wizerunek Chodzieży. Ogólnikowo w punkcie *Aktywna promocja turystyczna Miasta* zaznaczono uruchomienie informacji turystycznej oraz tworzenie ścieżek tematycznych.

5.4.2. Lokalny program rewitalizacji Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2017 – 2025

Lokalny program rewitalizacji Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2017 – 2023 został przyjęty Uchwałą Nr XLII/314/2017 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 25 września 2017 r. Niniejszy dokument stanowi aktualizację Programu Rewitalizacji Miasta Chodzieży na lata 2013 – 2023.

W przedmiotowym programie miasto zostało podzielone na 15 jednostek analitycznych. Jako obszar rewitalizacji wyznaczono jednostkę analityczną obejmującą ściśle centrum Chodzieży, z dominującą zabudową wielorodzinną, którą tworzą kamienice i bloki oraz z zachowaną historyczną zabudową wzdłuż ul. Tadeusza Kościuszki z XVIII/XIX w. W programie uwzględniono potrzeby rewitalizacyjne w sferze społecznej (priorytetowej), gospodarczej, środowiskowej i technicznej, obejmujące przebudowę lub modernizację dróg, chodników, parkingów oraz remont i modernizację obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych. Jako potencjał wybranego obszaru rewitalizacji wymieniono m. in. atrakcyjną lokalizację – centrum miasta stanowiące historyczny układ urbanistyczny objęty ochroną konserwatorską.

W programie wskazano planowane projekty rewitalizacyjne, również dotyczące zabytkowych obiektów i układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków, m. in.:

- ożywienie Alei Tkaczy przy ul. Tadeusza Kościuszki - realizacja projektu przewidziana na lata 2018 – 2023;
- modernizacja ulicy Stefana Żeromskiego (w tym budynków) - realizacja projektu przewidziana na lata 2018 – 2023;
- rozbudowa Biblioteki Miejskiej (obiekt ujęty w gminnej ewidencji zabytków) - realizacja projektu przewidziana na lata 2018 – 2020);
- uregulowanie wizualnego aspektu szyldów i reklam.

5.5. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody. Chronione wartości przyrodnicze krajobrazu kulturowego**5.5.1. Program ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2021 – 2024 z perspektywą do 2026**

Program ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2021 – 2024 z perspektywą do 2026, przyjęty uchwałą nr XXXIV/257/2021 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 31 maja 2021 r., określa politykę ochrony środowiska Gminy Miejskiej w Chodzieży. Niniejszy dokument zawiera charakterystykę środowiska przyrodniczego na terenie miasta oraz analizę jego stanu, na podstawie której określono cele, kierunki i zadania wynikające

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

z istniejących zagrożeń i problemów, mające na celu poprawę stanu środowiskaz uwzględnieniem ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, jakości powietrza, szaty roślinnej, a także racjonalnego i zrównoważonego gospodarowania odpadami, ochrony przed hałasem oraz edukacji ekologicznej.

5.5.2. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno - pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałe rozmiary drzewa i krzewy gatunków rodzimych i obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, zwiększają różnorodność, często związane są z wydarzeniami historycznymi, lokalnymi podaniami lub wybitną postacią historyczną. Status pomnika przyrody może nadać wojewoda (rozporządzenie) lub rada gminy (uchwała).

W granicach administracyjnych miasta Chodzieży znajdują się **4 pomniki przyrody**. Są to pojedyncze drzewa – **4 buki zwyczajne** rosnące na terenie lasu w rejonie ulicy Karczewnik na działce oznaczonej numerem geodezyjnym 8117/7, stanowiącej własność Skarbu Państwa zarządzanej przez Nadleśnictwo Podanin. Drzewa te zostały uznane za pomniki przyrody na mocy uchwały nr XXXIV/284/09 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 30 marca 2009 r.

5.5.3. Obszary chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu są to tereny objęte ochroną ze względu na walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe oraz zróżnicowane ekosystemy, odznaczające się niewielkim stopniem zniekształcenia środowiska przyrodniczego, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne. Od parków krajobrazowych różnią się większą dopuszczalnością działań gospodarczych, które ogranicza jedynie konieczność zachowania w równowadze istniejących walorów.

Wyznaczanie obszarów chronionego krajobrazu następuje uchwałą sejmiku wojewódzkiego. Obszary chronionego krajobrazu wraz z parkami narodowymi, rezerwatami przyrody oraz parkami krajobrazowymi stanowią elementy składowe tzw. krajowego systemu obszarów chronionych. Odgrywają one zatem ważną rolę w przestrzennym układzie form ochrony przyrody.

Zachodnia oraz północna część miasta Chodzieży położona jest w obszarze chronionego krajobrazu „**Dolina Noteci**” – utworzonego w 1989 r. Jego powierzchnia wynosi 68.840 ha (dotyczy całego obszaru, obejmuje gminy: Wyrzysk, Białośliwie, Kaczory, Ujście, Trzcianka, Czarńków, Lubasz, Budzyń, Chodzież, Margonin, Szamocin i m. Piła). Obszar ten stanowi fragment unikalnego krajobrazu doliny rzecznej wraz z jej krawędziami i przyległymi wzgórzami morenowymi między Wyrzyskiem i Wieleniem oraz rejonem Jeziora Margonińskiego. Występują tu płaskie torfowiska, rozcięcia wąwozowe krawędzi doliny, zatopione w torfach wydmy, rozległe naturalne łąki turzycowe i wzgórza morenowe.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

5.6. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych

- uwzględnianie zabytków archeologicznych na podstawie pozyskanych informacji od wojewódzkiego konserwatora zabytków na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych miasta Chodzieży.
- uwzględnianie przez inwestorów wytycznych dotyczących ochrony dziedzictwa archeologicznego określonych w decyzjach i opiniach wojewódzkiego konserwatora zabytków.

6. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2019 - 2022

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2019 – 2022 został przyjęty Uchwałą nr X/68/2019 Rady Miejskiej w Chodzieży z dnia 27.05.2019 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 5329 z dnia 31.05.2019 r.) i udostępniony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Chodzieży.

Z założeń określonych w poprzednim programie w latach 2020 – 2021 został zrealizowany projekt odrestaurowania i translokacji lamusa tkackiego. Obiekt zdemontowano, poddano pracom remontowo – konserwatorskim i przeniesiono na teren parku przy Miejskiej Bibliotece Publicznej (ul. Dworcowa), gdzie został wyeksponowany jako atrakcja turystyczna i ostatni świadek zabudowy gospodarczej związanej z tradycjami rzemiosła sukienniczego Chodzieży. Ponadto na lamusie umieszczono znak „ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM”.

7. KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI**7.1. Gminna ewidencja zabytków****1) nieruchomości**

- gminna ewidencja zabytków nieruchomości miasta Chodzieży w formie zbioru kart adresowych została wykonana w 2009 r.
 - aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków:
 - ☐ systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną;
 - ☐ rozpoznawanie i wprowadzanie do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów;
 - ☐ włączanie obiektów do gminnej ewidencji zabytków i wyłączanie obiektów z gminnej ewidencji zabytków w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

2) archeologicznych

- gminna ewidencja zabytków archeologicznych w formie gminnej karty stanowiska archeologicznego oraz gminnych kart zespołów stanowisk archeologicznych została wykonana w 2009 r.
- aktualizacja i weryfikacja wykonanej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie informacji o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań oraz uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych Archeologicznego Zdjęcia Polski, na podstawie informacji otrzymanych od Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zgodnie z § 18 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56):

- o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku, o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty wójt (burmistrz, prezydent miasta) zawiadamia niezwłocznie właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości, która przestała być zabytkiem;
- zawiadomienie o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku będącego historycznym układem urbanistycznym lub ruralistycznym, historycznym zespołem budowlanym, terenem, na którym znajduje się znaczna ilość zabytków archeologicznych, lub nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym do gminnej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty adresowej takiego zabytku, o zamiarze wyłączenia karty adresowej takiego zabytku z gminnej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty dokonuje się w drodze obwieszczenia umieszczonego na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej;
- zawiadomienie o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków umieszcza się na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej do czasu zamieszczenia informacji odpowiednio o włączeniu karty adresowej zabytku, o włączeniu nowej karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo o wyłączeniu karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków;
- wójt (burmistrz, prezydent miasta) o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków zawiadamia właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo wyłączenia tej karty z gminnej ewidencji zabytków;
- do zawiadomienia o włączeniu karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków lub o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku dołącza się

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

odpowiednio potwierdzoną kopię karty adresowej zabytku albo nowej karty adresowej zabytku.

7.2. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych

- udostępnienie niniejszego *Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Miejskiej w Chodzieży na lata 2023 - 2026* na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Chodzieży;
- uwzględnianie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych;
- zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb turystycznych i edukacyjnych poprzez umieszczenie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych;
- utworzenie na terenie miasta ścieżki dydaktycznej przedstawiającej jego historię i zabytki, także te niewpisane do rejestru zabytków, kształtujące jego przestrzeń i będące świadectwem jego przeszłości (zwłaszcza kościół parafialny p.w. św. Floriana, domy tkaczy, lamus tkacki, pozostałości średniowiecznego zamku, fabryka porcelany przy ul. Łąkowej);
- udostępnianie informacji na temat zasobów dziedzictwa kulturowego terenu miasta (w tym wpisanego do rejestru zabytków założenia urbanistycznego z naniesieniem na mapie jego obowiązujących granic);
- publikowanie miejskich materiałów reklamowych i turystycznych (przewodników, ulotek, folderów, map, itp.) dotyczących dziedzictwa kulturowego i istniejących w mieście zabytków;
- współpraca z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich w celu ułatwienia dojazdu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- ustalanie z właścicielami zabytkowych obiektów możliwości i zasad ich udostępniania w celach edukacyjnych i turystycznych;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami w zakresie popularyzacji ochrony dziedzictwa kulturowego;
- wspieranie stowarzyszeń w opracowaniu i publikacji materiałów dotyczących historii i zabytków miasta Chodzieży; zbieranie i skupowanie materiałów archiwalnych (tj.: stare zdjęcia, mapy, przedmioty codziennego użytku) dotyczących miasta i mieszkańców Chodzieży;
- współpraca z sąsiednimi samorządami w celu włączania lokalnych szlaków turystycznych w system ponadregionalny.

7.3. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury, a także zasobów zabytków krajobrazu kulturowego miasta, gminy, powiatu i województwa do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę;
- organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, rowerowych po najciekawszych i najważniejszych miejscach w mieście, gminie i powiecie oraz przedstawianie obiektów zabytkowych;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- wspieranie imprez propagujących wydarzenia historyczne, kulturalne, etnograficzne związane z regionem;
- udział w szkoleniach i konferencjach poświęconych ochronie dziedzictwa kulturowego.

7.4. Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

- informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na ich remonty;
- merytoryczna pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków;
- nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków przy udziale urzędu ochrony zabytków poprzez:
 - rozpowszechnianie wśród nich informacji na temat zasad opieki nad zabytkami, profilaktyki i etyki konserwatorskiej;
 - zbieranie od nich informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowanie tych faktów w kartach adresowych obiektów.
- aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych;
- określanie zasad i możliwości udzielania pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty zabytkowe z terenu miasta w ramach środków zabezpieczonych w budżecie miasta na dany rok (dotacje, ulgi podatkowe);
- interwencja władz miasta przy rażących naruszeniach prawa budowlanego, głównie dotyczących rozbudowy i przebudowy zmieniającej bryłę obiektu lub jego charakterystyczne elementy (zwłaszcza na obszarach objętych ochroną konserwatorską, przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków i figurujących w gminnej ewidencji zabytków).

Od dnia wejścia w życie Ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 1595) w trybie określonym odrębnymi przepisami Rada Gminy może udzielić dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane także przy zabytku znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

7.5. Określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, ważne jest określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

7.6. Realizacja zadań wynikających z obowiązku opieki nad zabytkamisprawowanej przez właściciela

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje opiekę nad zabytkiem jako działania realizowane przez jego właściciela lub posiadacza, polegające m.in. na prowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie oraz korzystaniu z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

7.6.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków stanowiące własność Gminy Miejskiej w Chodzieży**➤ domy tkaczy przy ul. Tadeusza Kościuszki 16, 18, 24, 28**

- domy nr 18 i 24 – zamieszkałe, znajdujące się w zarządzie Mieszkaniowego Zasobu Gminy Miejskiej Chodzież - bieżące prace remontowe związane z ich prawidłowym utrzymaniem i funkcjonowaniem (w 2022 r. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków udzielił pozwolenia na roboty budowlane przy domu nr 18, obejmujące wymianę pokrycia dachowego na dachówkę karpiówkę wraz z wymianą uszkodzonych elementów więźby dachowej);
- dom nr 16 – obecnie nieużytkowany, przeznaczony do sprzedaży – bieżące prace zabezpieczające;
- dom nr 28 - obecnie nieużytkowany, przeznaczony na cele mieszkalno – usługowe -bieżące prace zabezpieczające.

➤ lamus tkacki przy ul. Dworcowej – w latach 2020 – 2021 przeniesiony z ul. Nowej

na ul. Dworcową i poddany pracom remontowo – konserwatorskim.

➤ zespół trzech witraży w budynku Urzędu Miejskiego (dawnego Starostwa) przy ul. Ignacego Jana Paderewskiego 2 – poddane pracom konserwatorskim w 2010 r. znajdując się w dobrym stanie zachowania.**7.6.2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków niebędące własnością Gminy Miejskiej w Chodzieży**

Pozostałe obiekty wpisane do rejestru zabytków z terenu miasta Chodzieży stanowią własność:

- ☐ kościół wraz z dzwonnicą i cmentarzem przykościelnym – własność Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Floriana w Chodzieży;
- ☐ budynek Sądu Rejonowego – własność Skarbu Państwa, Wymiar Sprawiedliwości;
- ☐ fabryka porcelany, willa secesyjna przy ul. Adama Mickiewicza 3, pozostałe domy tkaczy przy ul. Tadeusza Kościuszki i przy ul. Wojska Polskiego – własność prywatna;
- ☐ cmentarz ewangelicki – własność parafii ewangelicko – augsburskiej.

Ww. obiekty nie są własnością Gminy Miejskiej w Chodzieży, w związku z czym nie ma ona możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad tymi zabytkami, a co za tym idzie – nie ma wpływu na sposób ich użytkowania. Natomiast działania pośrednie wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jak również polityki gminy polegają na:

- prowadzeniu edukacji na poziomie szkół podstawowych w zakresie informacji o zasobie zabytków i krajobrazu kulturowego regionu oraz możliwościach ich ochrony,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- promowaniu wśród mieszkańców miasta i przybywających tu gości najcenniejszych zabytków,
- wspieraniu przy współudziale urzędu ochrony zabytków poczynań związanych z właściwym utrzymaniem i zagospodarowaniem zabytków i ich otoczenia,
- określaniu przy sporządzaniu dokumentów planistycznych warunków i sposobów ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków, jak również figurujących w gminnej ewidencji zabytków.

7.6.3. Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

- opracowanie i coroczna aktualizacja gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych – na podstawie Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. nr 212, poz. 2153).

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz Gminy Miejskiej w Chodzieży na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców, głównie zabytkowej przestrzeni miasta Chodzieży, w celu wywołania w nich pożądaných zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów. Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej w Chodzieży wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, koordynacji, społeczne oraz instrumenty kontrolne.

- **Instrumenty prawne**
 - ☐ dokumenty wydawane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych
 - ☐ programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
 - ☐ uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagadnień ochrony zabytków
- **Instrumenty finansowe**
 - ☐ środki własne zatwierdzone uchwałą Rady Miejskiej
 - ☐ dotacje
 - ☐ subwencje
 - ☐ dofinansowania
 - ☐ programy uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej
- **Instrumenty koordynacji**
 - ☐ strategie rozwoju gminy
 - ☐ plany rozwoju lokalnego
 - ☐ programy prac konserwatorskich
 - ☐ programy ochrony środowiska
 - ☐ studia i analizy, koncepcje
 - ☐ plany rewitalizacji
- **Instrumenty społeczne**

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

- ☐ edukacja i tworzenie świadomości potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego w lokalnej społeczności
- ☐ informacja
- ☐ współpraca z organizacjami społecznymi
- **Instrumenty kontrolne**
 - ☐ utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Chodzieży zespołu koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń programu

W skład zespołu wchodzi:

1. Burmistrz Miasta Chodzieży
 2. Zastępca Burmistrza Miasta Chodzieży
 3. Sekretarz Urzędu Miasta
 4. Naczelnik Wydziału Architektury i Gospodarki Terenami
 5. Zastępca Naczelnika Wydziału Architektury i Gospodarki Terenami
- ☐ okresowe sprawozdania z realizacji niniejszego programu
 - ☐ aktualizacja gminnej ewidencji zabytków
 - ☐ monitoring stanu środowiska kulturowego

9. MONITORING DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Miasta Chodzieży zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Miejskiej. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez gminę.

Do wykonania powyższego zadania utworzony zostanie zespół koordynujący, monitorujący niniejszy program poprzez analizę i ocenę stopnia jego realizacji.

10. WEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z art. 81, art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami organ stanowiący gminy może udzielić dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach, jednakże wymagane jest ustalenie procedury postępowania w tej sprawie. Gmina Miejska w Chodzieży nie posiada uchwały dotyczącej udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach.

11. NIEKTÓRE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

Obowiązek dbania o stan zabytku, co wiąże się m.in. z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie ww. prac jest jej zadaniem własnym.

Podmioty posiadające tytuł prawny do zabytku mogą ubiegać się o wsparcie finansowe z budżetu państwa na poziomie krajowym i wojewódzkim, z budżetów samorządów oraz ze środków europejskich. Źródła finansowania opieki nad zabytkami pochodzić mogą również od osób fizycznych (np. składki i zbiórki publiczne na określony cel dla danej wspólnoty społecznej), prawnych, organizacji pozarządowych, fundacji, ambasad oraz różnego rodzaju funduszy.

- **Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego**- w ramach programów:
 - Ochrona Zabytków* - celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.
 - Ochrona zabytków archeologicznych* - celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.
 - *Groby i cmentarze wojenne w kraju* - celem programu jest wspieranie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także wspieranie prowadzenia działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń.
 - *Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju* - celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.
- **Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków** – dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków.
- **Fundusz Kościelny - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych** - dotacje udzielane kościelnym osobom prawnym na remonty i prace konserwatorskie zabytkowych obiektów sakralnych (w szczególności: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, odgromowej); w szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego remontu ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wnętrza (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki).
- **Samorząd Województwa Wielkopolskiego - Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego** – dotacje udzielane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym lub znajdującym się na obszarze województwa wielkopolskiego, dostępnym publicznie, posiadającym istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe.
- **Powiat Chodzieski** – na podstawie Uchwały Nr XVII/163/2020 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 26.08.2022 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2020 r. poz. 6566); dotacja

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ W CHODZIEŻY NA LATA 2023 – 2026

może być udzielona na nakłady konieczne do wykonania ustalonych na podstawie pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, określonych w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

- ponadto istnieją możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z **funduszy** krajowych i zagranicznych **Unii Europejskiej**.

12. BIBLIOGRAFIA

- Kreglewska-Foksowicz Ewa, Pic Jan, *Chodzież. Studium historyczno – urbanistyczne*, 1964, mpisarchiwum WUOZ Delegatura w Pile
- Kreglewska – Foksowicz Ewa, *Chodzież. Zespół domów tkaczy przy ul. Kościuszki. Studium historyczno – architektoniczne*, 1973/1974, mpisarchiwum WUOZ Delegatura w Pile
- Wujewski Tomasz, Nowe dane do historii budowlanej zamku w Chodzieży, *Ochrona Zabytków* 1/2020, s. 105 – 110
- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. V, zes. 1: powiat chodzieski, Warszawa 1965, s. 1 – 4
- karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa, WUOZ Delegatura w Pile
- strony internetowe:
 - zabytek.pl, Chodzież założenie urbanistyczne, oprac. Radomiła Banach, OT NID w Poznaniu, 2016
 - wikipedia.pl, 2022